

ΕΛΕΝΗ ΜΑΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ

Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΚΑΙ Ο ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ
ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΦΥΛΟ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1974-97

(Μέρος Α')*

Η εκπαίδευση, ως χώρος διανοητικής εργασίας, ήταν από τους πρώτους που άνοιξε για να δεχθεί τις γυναίκες για εργασία. Η παγιωμένη διαχρονικά κοινωνική παραδοχή για το ρόλο των γυναικών στο χώρο της οικογένειας επεκτάθηκε σταδιακά και κυρίως μετά τη γενίκευση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και στο χώρο εργασίας του σχολείου και προσδιόρισε την παραδοχή της καταλληλότητας του γυναικείου φύλου για διδασκαλία. Αρχικά, βέβαια, η καταλληλότητα των γυναικών για διδασκαλία περιορίστηκε στο χώρο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Όπως προκύπτει από σχετικές μελέτες, η δευτεροβάθμια εκπαίδευση συγκριτικά με την πρωτοβάθμια, τόσο ως χώρος μάθησης όσο και ως χώρος διδασκαλίας, άνοιξε για το γυναικείο φύλο με αρκετή καθυστέρηση και πολλά προβλήματα και δυσκολίες. Η αναγκαιότητα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τα κορίτσια, στις αρχές του αιώνα, αντιμετωπίστηκε με έντονη επιφυλακτικότητα, σκεπτικισμό ή/και άρνηση¹. Η κατάσταση αυτή προσδιόρισε καθοριστικά και για πολλά χρόνια μετά την εθνική ανεξαρτησία την πρόσβαση των κοριτσιών στην ανώτατη εκπαίδευση και κατ' επέκταση την παρουσία τους ως διδακτικού προσωπικού σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μετά από έναν επίμονο συλλογικό αγώνα, στον οποίο πρωτο-

* Το δεύτερο μέρος θα δημοσιευθεί στον επόμενο τόμο (Α') της Δωδώνης.

1. Βλ. Σ. Ζιώγου - Καραστεργίου, *Η Μέση Εκπαίδευση των κοριτσιών στην Ελλάδα (1830-1893)* Γ.Γ.Ν.Γ. Αθήνα, 1984· της ίδιας "Προ των Προπυλαίων: η εξέλιξη της ανώτατης εκπαίδευσης των γυναικών στην Ελλάδα" στο Β. Δεληγιάννη - Σ. Ζιώγου: *Εκπαίδευση και Φύλο*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 1993, σ. 333-416· Α. Λαμπράκη - Παγανού, "Η γυναικεία εκπαίδευση και οι νομοθετικές ρυθμίσεις στην Ελλάδα (1878-1985)" στο *Εκπαίδευση και Ισότητα Ευκαιριών* (Πρακτικά Συνεδρίου) Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης, Γ.Γ.Ι., Κ.Ε.Θ.Ι., Αθήνα, 1995, σ. 84-98.

στάτησαν κυρίως δασκάλες μεγαλοαστές, η τριτοβάθμια εκπαίδευση άνοιξε δειλά για τα κορίτσια. Με το Διάταγμα της 8ης Σεπτεμβρίου 1914 για την ίδρυση των Αστικών Σχολείων, κατοχυρώνεται θεσμικά το δικαίωμα διορισμού των πρώτων καθηγητριών σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης¹. Η εξέλιξη που έχει σημειωθεί έκτοτε στη διείσδυση των γυναικών στον εργασιακό χώρο της εκπαίδευσης είναι αρκετά σημαντική και είναι δυνατό να δοθεί συνοπτικά ως εξής: Στις τρεις πρώτες δεκαετίες του αιώνα, ο αριθμός των γυναικών εκπαιδευτικών σε δημόσια σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ήταν περιορισμένος, σχεδόν σε επίπεδο αποκλεισμού. Αντίθετα, στις τρεις τελευταίες δεκαετίες έχει σημειώσει μια τόσο μεγάλη αύξηση, ώστε να γίνεται λόγος για θηλυκοποίηση. Πράγματι, τα τελευταία χρόνια στην ελληνική βιβλιογραφία γίνονται συχνά αναφορές για "θηλυκοποίηση" του επαγγέλματος των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης².

Θεωρήσαμε, λοιπόν, σκόπιμο να μελετήσουμε, με βάση τα επίσημα σχετικά στατιστικά στοιχεία, τις αλλαγές που έχουν σημειωθεί στη σύνθεση του κλάδου των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως προς τη μεταβλητή φύλο το χρονικό διάστημα 1974-97. Αυτό θα μας δώσει τη δυνατότητα να διαπιστώσουμε αν και κατά πόσο οι αλλαγές αυτές έχουν επηρεάσει τον παραδοσιακό καταμερισμό εργασίας ανάμεσα στα φύλα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το επάγγελμα των εκπαιδευτικών προσφέρεται ιδιαίτερα για τη μελέτη των σχετικών ζητημάτων δεδομένου ότι, παρά την τάση επικράτησης του γυναικείου φύλου, ένας σημαντικός αριθμός ανδρών εξακολουθεί να διδάσκει στα σχολεία μέσης εκπαίδευσης. Επίσης, ο καταμερισμός του διδακτικού έργου ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες εκπαιδευτικούς αξίζει να αναδειχτεί, επειδή, σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, αποτελεί μια από τις παραμέτρους αυτού που αναφέρεται ως κρυφό αναλυτικό πρόγραμμα, μέσω του οποίου ο σχολικός μηχανισμός συμβάλλει στην αναπαραγωγή και στη συντήρηση των πατριαρχικών σχέσεων ανάμεσα στα φύλα³.

Τα στατιστικά στοιχεία, με τα οποία ασχοληθήκαμε στα πλαίσια της μελέτης αυτής, αφορούν, αποκλειστικά και μόνο, τα δημόσια ημερήσια

1. Βλ. Σ. Ζιώγου - Καραστεργίου, 1993 ό.π. και ιδιαίτερα σ. 382 κ.ε., όπου περιγράφονται οι δυσκολίες επαγγελματικής αποκατάστασης των κοριτσιών πτυχιούχων ΑΕΙ γενικότερα και ειδικότερα των πτυχιούχων των καθηγητικών σχολών.

2. Βλ. Χρ. Κάτσικας - Γ. Κ. Καββαδίας, *Η Ελληνική Εκπαίδευση στον ορίζοντα του 2000*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1996.

3. Βλ. R. Deem, *Women and Schooling*, Routledge & Kegan Paul, London, 1978. Michèle Barrett, *Women's oppression Today*, Verso, London, 1980. P.A. Schmuch (Ed), *Women Educators Employees of school in Western Countries*, State University of New York Press 1987. S. Acker (Ed.) *Teachers, Gender and Careers*, The Falmer Press, London, 1989.

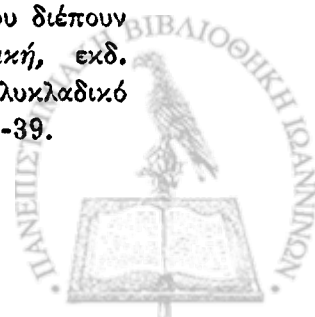
Γυμνάσια και Λύκεια γενικής κατεύθυνσης. Επιλέξαμε να μην ασχοληθούμε με την Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση, παρόλο που παρουσιάζει μεγάλο κοινωνιολογικό ενδιαφέρον από πολλές απόψεις και ειδικότερα ως προς το θέμα που μας απασχολεί εδώ. Η επιλογή μας αυτή στηρίχτηκε στο γεγονός ότι η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση διαφοροποιείται σημαντικά από τη Γενική Εκπαίδευση από πολλές πλευρές και ιδιαίτερα ως προς τις ειδικότητες των εκπαιδευτικών, πολλοί/ές από τους οποίους/ες δεν έχουν αποφοιτήσει από τις λεγόμενες "καθηγητικές" σχολές¹. Στη μελέτη μας, επίσης, δε συμπεριλάβαμε τους/τις εκπαιδευτικούς που εργάζονται στα Ενιαία Πολυκλαδικά Λύκεια, καθώς η θεσμοθέτηση και η λειτουργία τους δεν καλύπτει το χρονικό διάστημα που εξετάζουμε².

Τα ζητήματα που θα μας απασχολήσουν στα πλαίσια της μελέτης που επιχειρούμε για τη σύνθεση και το φυλετικό καταμερισμό εργασίας στο διδακτικό προσωπικό της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι τα ακόλουθα τέσσερα:

1. Η σύνθεση του διδακτικού προσωπικού με βάση το φύλο.
2. Η κατανομή των ανδρών και των γυναικών εκπαιδευτικών στους δύο κύκλους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσιο - Λύκειο).
3. Η κατά φύλο κατανομή των εκπαιδευτικών στις διάφορες ειδικότητες.
4. Η εκπροσώπηση των δύο φύλων στις διάφορες διοικητικές θέσεις της εκπαίδευσης.

1. Η τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο μελέτης και έρευνας. Βλ. Ελένη Σιάνου, *Οι εκπαιδευτικοί της τεχνικής εκπαίδευσης: Στάσεις και αντιλήψεις για τον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας*. Διδακτική διατριβή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Φ.Π.Ψ., 1991 (αδημοσίευτη), όπου καταγράφονται οι ποσοτικές διαφοροποιήσεις κατά φύλο τόσο των εκπαιδευτικών όσο και του μαθητικού πληθυσμού των Τ.Ε.Λ. Επίσης, εξετάζονται οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας με βάση το φύλο στη Γενική και στην Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση καθώς και για την επίδοση των μαθητών/τριών στα μαθήματα ειδίκευσης. Βλ. ακόμα Μ. Κασσωτάκης, "Η άνιση συμμετοχή των δύο φύλων στη μέση τεχνική εκπαίδευση και το ενιαίο λύκειο, στο *Εκπαίδευση και Ισότητα Ευκαιριών 1995*, 6.π., σ. 36-47, όπου παρατίθενται στοιχεία για την διαφοροποίηση τόσο των ποσοστών πρόσβασης αγοριών και κοριτσιών στην Τ.Ε.Ε. όσο και της επιλογής τους αναφορικά με τους τομείς σπουδών και καταγράφονται τα κοινωνικά αίτια των σχετικών διαφοροποιήσεων.

2. Όπως είναι γνωστό τα Ε.Π.Λ. άρχισαν να λειτουργούν το 1984. Για τους λόγους που οδήγησαν στη θεσμοθέτησή τους, τους στόχους τους και τις αντιφάσεις που διέπουν το θεσμό των Ε.Π.Λ. Βλ. Χ. Νούτσος, *Ιδεολογία και Εκπαιδευτική Πολιτική*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα, 1986, σελ. 95-105. Επίσης βλ. Ιφ. Χριστοδούλου: "Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο: Δέκα Χρόνια μετά" *Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης*, τ. 28, 1994, σ. 35-39.

1. Η σύνθεση του διδακτικού προσωπικού της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με βάση το φύλο.

Για να διαπιστώσουμε την κατανομή των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με βάση το φύλο, από το 1974 και μετά, στηριχτήκαμε και αξιοποιήσαμε τα στατιστικά στοιχεία, που είχαν ήδη δημοσιευτεί στη Στατιστική της Εκπαιδύσεως. Τα δημοσιευμένα σχετικά στατιστικά στοιχεία καλύπτουν το χρονικό διάστημα '74-93 (Πίνακας Ι).

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

Κατανομή των εκπαιδευτικών κατά φύλο στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Σχολικά έτη 1974-1993.

Έτη	Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	
		N	%	N	%
74-75	16060	7473	46.5	8587	53.5
75-76	17179	7958	46.3	9221	53.7
76-77	20384	9340	45.8	11044	54.2
77-78	23161	10506	45.4	12655	54.6
78-79	25858	11636	45.0	14222	55.0
79-80	28693	12918	45.0	15775	55.0
80-81	30866	13751	44.6	17115	55.4
81-82	32533	14319	44.0	18214	56.0
82-83	34946	15342	43.9	19604	56.1
83-84	36857	15966	43.3	20891	56.7
84-85	38486	16683	43.3	21803	56.7
85-86	40002	17387	43.5	22615	56.5
86-87	41500	17844	43.0	23656	57.0
87-88	42364	18130	42.8	24234	57.2
88-89	44078	18732	42.5	25346	57.5
89-90	45359	19303	42.6	26056	57.4
90-91	46580	19906	42.7	26674	57.2
91-92	47479	20109	42.4	27370	57.6
92-93	48229	20453	42.4	27776	57.6

Με βάση, λοιπόν, τα σχετικά στατιστικά στοιχεία για το χρονικό διάστημα '74-93, έτσι όπως αναγράφονται στον πίνακα Ι, διαπιστώνουμε ότι διαγράφεται μια συνεχής αυξητική τάση του αριθμού των καθηγητριών. Συγκεκριμένα, παρατηρούμε ότι το σχολικό έτος '74-75 σε σύνολο 16.060

εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων, οι 8.587, δηλαδή ποσοστό 53,5%, είναι γυναίκες. Μια δεκαετία μετά, δηλαδή το σχολικό έτος 1984-85, σε σύνολο 38.486 οι 21.803, δηλαδή ποσοστό 57%, είναι γυναίκες. Σύμφωνα με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία που αφορούν τη σχολική χρονιά 1992-93, σε σύνολο 48.229 οι 27.771, δηλαδή ποσοστό περίπου 58%, είναι γυναίκες.

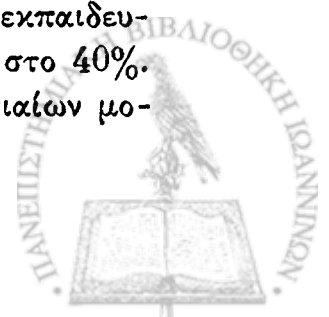
Για τα πιο πρόσφατα σχολικά έτη, δηλαδή 1993-97, τα σχετικά στατιστικά ήταν αδημοσίευτα και δεν είχαν υποβληθεί στην απαραίτητη επεξεργασία. Αν και υπήρχε ο αριθμός, κατά ειδικότητα και φύλο, των εκπαιδευτικών που διορίστηκαν κατά τα σχολικά αυτά έτη, ωστόσο δεν είχε υπολογιστεί ο αριθμός εκείνων που είχαν αποχωρήσει για ποικίλους λόγους από την υπηρεσία. Ούτε ο αριθμός εκείνων, που δεν αποδέχτηκαν το διορισμό, είχε καταχωριθεί. Επιπλέον, στους σχετικούς πίνακες δεν υπήρχαν στοιχεία για τον κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δηλαδή Γυμνάσιο ή Λύκειο, ούτε για τον τύπο του Λυκείου - Γενικό, Ενιαίο Πολυκλαδικό ή ΤΕΛ - που είχαν τοποθετηθεί οι εκπαιδευτικοί αυτοί. Έτσι, κρίναμε σκόπιμο να παραθέσουμε τα σχετικά στατιστικά στοιχεία σε έναν ξεχωριστό πίνακα (Πίνακας II) για να έχουμε μια ενδεικτική εικόνα για το πώς κυμαίνεται η κατά φύλο κατανομή του διδακτικού προσωπικού στα Γυμνάσια και στα Λύκεια όλων των κατευθύνσεων κατά τους πιο πρόσφατους αυτούς διορισμούς.

ΠΙΝΑΚΑΣ II

Διορισμοί εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων
κατά το χρονικό διάστημα '93-97: Κατανομή ως προς το φύλο.

Έτη	Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	
		N	%	N	%
93-94	1817	657	36,1	1160	63,9
94-95	1529	580	37,9	949	62,1
95-96	3300	1325	40,1	1975	59,9
96-97	1767	835	47,2	932	52,8
Σύνολο	8413	3397	40,3	5016	59,7

Τα δεδομένα του πίνακα II μας οδηγούν στη διαπίστωση ότι στους πιο πρόσφατους διορισμούς οι γυναίκες εκπαιδευτικοί στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση πλειοψηφούν των ανδρών περίπου κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες. Συγκεκριμένα παρατηρούμε ότι το ποσοστό των γυναικών εκπαιδευτικών ανέρχεται περίπου στο 60%, ενώ των ανδρών περιορίζεται στο 40%. Αξίζει, νομίζουμε, να αναφερθεί ότι η διαφορά των είκοσι ποσοστιαίων μο-

νάδων αφορά τους διορισμούς εκπαιδευτικών όλων γενικά των ειδικοτήτων. Δηλαδή, και τους/τις γιατρούς, μηχανικούς, πτυχιούχους ΤΕΙ κτλ. οι οποίοι/ες διδάσκουν στα Ενιαία Πολυκλαδικά και στα Τεχνικά Επαγγελματικά Λύκεια. Στις περισσότερες από τις ειδικότητες αυτές πλειοψηφούν κυρίως οι άνδρες εκπαιδευτικοί. Εάν εξαιρέσουμε τους/τις εκπαιδευτικούς των ειδικοτήτων αυτών και περιοριστούμε σ' εκείνους/ες από καθηγητικές σχολές η διαφορά που προκύπτει ανέρχεται περίπου στις 28 ποσοστιαίες μονάδες.

ΠΙΝΑΚΑΣ III

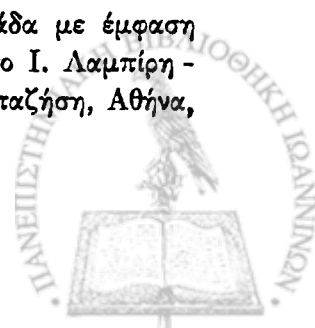
Διορισμοί εκπαιδευτικών αποφοίτων καθηγητικών σχολών κατά το χρονικό διάστημα 1993 - 1997. Κατανομή ως προς το φύλο.

Έτη	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	
		N	%	N	%
93-94	1646	537	32,6	1109	67,4
94-95	1321	456	34,5	865	65,5
95-96	2440	854	35,0	1586	65,0
96-97	1349	578	42,8	771	57,2
ΣΥΝΟΛΟ	6756	2425	35,9	4331	64,1

Συνεκτιμώντας τα στοιχεία που παρουσιάζονται στους πίνακες I, II και III, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι διαπιστώνεται μια σαφής τάση επικράτησης των καθηγητριών με αντίστοιχο περιορισμό των καθηγητών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι βασικότεροι λόγοι που συνέβαλαν στην αύξηση του αριθμού των καθηγητριών κατά το χρονικό διάστημα που εξετάζουμε είναι δυνατό να συνδεθούν με και να αναζητηθούν στις εκπαιδευτικές καινοτομίες και μεταρρυθμίσεις μετά το 1964 και ειδικότερα στις αλλαγές για εκδημοκρατισμό της εκπαίδευσης και ιδιαίτερα μάλιστα της ανώτατης. Οι βασικότεροι, λοιπόν, από τους λόγους αυτούς είναι δυνατό να θεωρηθούν οι ακόλουθοι¹:

1. Η θεσμική κατοχύρωση της δωρεάν ανώτατης εκπαίδευσης στα πλαίσια της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του 1964. Έτσι, η κατάργηση των διαφόρων τύπων οικονομικών εισφορών που απαιτούσε η φοίτη-

1. Βλ. και I. Λαμπίρη-Δημάκη, "Εκπαιδευτικές τάσεις στην Ελλάδα με έμφαση στην ανώτατη εκπαίδευση: Από τη δεκαετία του '60 προς το "2000" στο I. Λαμπίρη-Δημάκη (Επ.) *Η Ελληνική Κοινωνία στο τέλος του 20ου αιώνα*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 1995, σ. 187-249.

ση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, εξασφάλισε τη δυνατότητα πρόσβασης σε πολλά κορίτσια από μη προνομιούχα κοινωνικά στρώματα.

2. Η ίδρυση καθηγητικών σχολών σε επαρχιακά αστικά κέντρα. Έτσι, πέρα από το ότι αυξήθηκε ο αριθμός θέσεων στις σχολές αυτές, επιπλέον εξέλιπε η αναγκαιότητα απομάκρυνσης των κοριτσιών από τον τόπο καταγωγής, που συχνά προσέκρουε στην αντίδραση ή/και στην άρνηση των γονέων.
3. Εκτός από τους λόγους που συνδέονται με τον εκδημοκρατισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθοριστικά συνέβαλε και η θεσμοθέτηση της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ο διαχωρισμός του ενιαίου εξαταξίου Γυμνασίου σε δύο κύκλους Γυμνάσιο - Λύκειο και η κατάργηση των φραγμών που έθεταν οι εισαγωγικές εξετάσεις για πρόσβαση στο Λύκειο (μεταρρύθμιση 1976). Οι θεσμικές αυτές ρυθμίσεις είχαν ως συνέπεια τη μαζικοποίηση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, την αύξηση των σχολικών μονάδων και κατ' επέκταση την αύξηση των οργανικών θέσεων στα σχολεία. Όπως φαίνεται από τα σχετικά στατιστικά στοιχεία (βλ. Πίνακα Ι) για τη σχολική χρονιά '75-76, στην ενιαία δευτεροβάθμια εκπαίδευση υπηρετούσαν συνολικά 17.179 εκπαιδευτικοί, από τους οποίους/ες οι 9.221 (54%) ήταν γυναίκες. Με την παρέλευση μιας πενταετίας, μετά τη μεταρρύθμιση του 1976 (εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση, διαχωρισμός Γυμνασίου-Λυκείου) τα σχετικά ποσοτικά μεγέθη περίπου διπλασιάζονται. Συγκεκριμένα, τη σχολική χρονιά '80-81 ο συνολικός αριθμός των εκπαιδευτικών που παρουσιάζονται να διδάσκουν στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο ανέρχεται στις 30.866. Από αυτούς/ές οι 17.115 (56%) είναι γυναίκες.

Σε συνδυασμό με τους παραπάνω λόγους που συνδέονται με καινοτομίες και μεταρρυθμίσεις στο χώρο της εκπαίδευσης, φαίνεται ότι παρατηρείται σιγά-σιγά μια αλλαγή στις κυρίαρχες κοινωνικές αντιλήψεις, αναφορικά με το δικαίωμα των γυναικών να εργάζονται σε θέσεις εργασίας του τριτογενούς τομέα στη δεκαετία του 1950¹, όσο και με τον προβληματισμό που είχε αναπτύξει και τις διεκδικήσεις που είχε προβάλει το γυναικείο κίνημα στη μακρόχρονη πορεία του.

Ακόμη, η αύξηση του αριθμού των καθηγητριών είναι πιθανό να συνδέεται με το μακρύ χρονικό διάστημα ανεργίας που μεσολαβεί από την αποφοίτηση και την εγγραφή στην επετηρίδα μέχρι το διορισμό στην εκπαίδευση. Έτσι, οι άνδρες πτυχιούχοι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι εξαιτίας των

1. Βλ. Έφη Αβδελά, *Δημόσιοι Υπάλληλοι γένους θηλυκού. Καταμερισμός της εργασίας κατά φύλα στον δημόσιο τομέα, 1908-1955*, Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα, 1990.

κυρίαρχων κοινωνικών αντιλήψεων για τα φύλα πιέζονται σε μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά με τις γυναίκες για εξεύρεση εργασίας και για οικονομική αυτονομία, είναι δυνατό να έχουν ήδη αποκατασταθεί επαγγελματικά και, όταν διορίζονται στην εκπαίδευση, να μην αποδέχονται το διορισμό.

Οπωσδήποτε, η αύξηση του αριθμού των καθηγητριών συνιστά μια θετική εξέλιξη για τις κατακτήσεις του γυναικείου φύλου στον εργασιακό χώρο της εκπαίδευσης, αν συγκριθεί με τα σχετικά δεδομένα παρελθόντων ετών. Ωστόσο, επιτρέπει περιθώρια συγκρατημένης αισιοδοξίας, αν συνεκτιμήσουμε τις ακόλουθες δύο παραμέτρους:

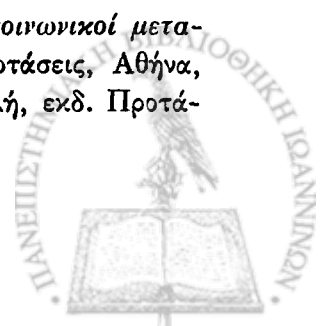
1. Τη μείωση του κοινωνικού γοήτρου και κύρους του επαγγέλματος των εκπαιδευτικών τα τελευταία 20-50 χρόνια και
2. Τον υφιστάμενο καταμερισμό εργασίας με βάση τον παράγοντα φύλο στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Βέβαια, η υποβάθμιση του κοινωνικού γοήτρου και κύρους του επαγγέλματος των εκπαιδευτικών αποτελεί ένα ευρύτερο ζήτημα, που αφορά το σύνολο των εκπαιδευτικών -άνδρες και γυναίκες- σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Όπως τεκμηριώνεται από τη σχετική βιβλιογραφία - διεθνή¹ και εγχώρια²- συναρτάται και είναι συνέπεια ποικίλων όρων και συνθηκών τόσο μακρο-επιπέδου όσο και μικρο-επιπέδου. Μια διεξοδική αναφορά στο θέμα αυτό είναι πέρα από τα όρια της ανάλυσής μας. Αυτό, όμως, που αξίζει να επισημάνουμε εδώ είναι ότι η αύξηση του αριθμού των καθηγητριών συμβαίνει σε μια συγκυρία, όπου το δημόσιο σχολείο διέρχεται κρίση³ και το επάγγελμα των εκπαιδευτικών έχει υποστεί σημαντικές

1. Βλ. M. Apple, *Teachers and Texts: A political economy of class & gender relations in education*, Routledge & Kegan Paul, London, 1988, όπου καταγράφονται οι διάφορες μορφές άσκησης κρατικού ελέγχου και οι προεκτάσεις τους στην υποβάθμιση της δουλειάς των εκπαιδευτικών. Επίσης H. Judge, "The images of teachers" *Oxford Review of education*, vol. 21, n. 3, 1995, σ. 253-265 όπου αναφέρονται οι αλλαγές στην εικόνα των εκπαιδευτικών σε τρεις δυτικές χώρες: Αγγλία, Γαλλία και Η.Π.Α.

2. Βλ. Αθ. Ε. Γκότοβος, *Παιδαγωγική Αλληλεπίδραση*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1990. Χ. Κάτσικας - Γ. Κ. Καββαδίας, 1996, ό.π. Θ. Μυλωνάς, "Αλλαγές του ρόλου του εκπαιδευτικού στην Ελλάδα (1840-1990)" *Σύγχρονη Εκπαίδευση* τευχ. 68, 1993 σ. 29-46. Β. Βασιλείου - Παπαγεωργίου: "Το επάγγελμα και η κοινωνική θέση των εκπαιδευτικών: θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις" *Τα εκπαιδευτικά* τευχ. 25-28, 1992, σ. 114-127. Π. Χαραμής "Ο εκπαιδευτικός σήμερα: Προβλήματα και Προοπτικές", *Άλφα* τευχ. 1, 1995 σ. 80-81.

3. Βλ. B. Charlot, *Το Σχολείο Αλλάζει. Κρίση του σχολείου και κοινωνικοί μετασχηματισμοί*, μτφρ. Ελ. Μποναφάτου και Ν. Παπαγεωργίου, εκδ. Προτάσεις, Αθήνα, 1992. Τ. Husén, *Η αμφισβήτηση του σχολείου*, μτφρ. Π. Χατζηπαντελή, εκδ. Προτάσεις, Αθήνα 1991.

αλλαγές με προεκτάσεις στο κοινωνικό γόητρο και κύρος του. Βέβαια, συχνά η επικράτηση του γυναικείου φύλου στο επάγγελμα των εκπαιδευτικών, αναφέρεται ως ένας από τους λόγους υποβάθμισης του κοινωνικού γοήτρου και κύρους του¹. Παρά το γεγονός ότι η μαζική πρόσβαση των γυναικών σε ένα επάγγελμα συνδέεται συχνά με την υποβάθμισή του, ωστόσο, όπως τεκμηριώνεται από μελέτες σχετικά με τα χρόνια προβλήματα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και τις προεκτάσεις τους στο ίδιο το σχολείο και στο κύρος των εκπαιδευτικών, η αυξημένη παρουσία των γυναικών εκπαιδευτικών αποτελεί συνέπεια και αποτέλεσμα μάλλον παρά αίτιο της μείωσης του κοινωνικού γοήτρου και κύρους του επαγγέλματος². Γενικά, όπως προκύπτει από τις σχετικές αναλύσεις, ο εκδημοκρατισμός και η μαζικοποίηση της εκπαίδευσης αποτελούν σημαντικά και θετικά βήματα. Ωστόσο, αυτά τα μέτρα δεν πλαισιώθηκαν με ευρύτερες πολιτικές για τον εκσυγχρονισμό του σχολείου. Με αυτόν τον τρόπο δεν αντιμετώπισαν τον αντίκτυπό τους στην κρίση του σχολείου και στην υποβάθμιση του κύρους των εκπαιδευτικών. Αυτό που κυρίως έχει ενδιαφέρον για την ανάλυσή μας είναι, όπως ήδη αναφέρθηκε, ότι η παραπέρα αύξηση του αριθμού των καθηγητριών σημειώνεται σε μια περίοδο που το κοινωνικό κύρος και το γόητρο του επαγγέλματος είναι ανοιχτό στην υποβάθμιση. Η θέση, δηλαδή, των γυναικών στο επάγγελμα ενισχύεται όταν το επάγγελμα παρουσιάζει σαφείς δείκτες υποβάθμισης και χαμηλής κοινωνικής υπόληψης.

2. Καταμερισμός εργασίας με βάση το φύλο στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Ένα δεύτερο ζήτημα που θελήσαμε να διερευνήσουμε στα πλαίσια της μελέτης αυτής, είναι, όπως ήδη έχει αναφερθεί, ο καταμερισμός εργασίας ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η ανάγνωση, λοιπόν, των σχετικών στατιστικών στοιχείων μας οδηγεί στη διαπίστωση ότι στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση εγγράφεται ένας συγκεκριμένος καταμερισμός εργασίας ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες εκπαιδευτικούς και αυτός αποτυπώνεται με τρεις τουλάχιστον δείκτες:

1. Την κατανομή των γυναικών και των ανδρών εκπαιδευτικών στο Γυμνάσιο - Λύκειο.

1. Για μια επισκόπηση και παρουσίαση των θέσεων των σχετικών μελετών βλ. Β. Βασιλείου - Παπαγεωργίου, 1992, ό.π.

2. Βλ. Μ. Ηλιού, "Μια καταγραφή προβλημάτων στην ελληνική εκπαίδευση" *Σύγχρονη Εκπαίδευση* τευχ. 76, 1994 σ. 19-22.

2. Την κατανομή των γυναικών και των ανδρών εκπαιδευτικών στις διάφορες ειδικότητες και τέλος
3. Την εκπροσώπηση των εκπαιδευτικών των δύο φύλων σε θέσεις διοικητικών στελεχών, καθώς και σε θέσεις Σχολικών Συμβούλων για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

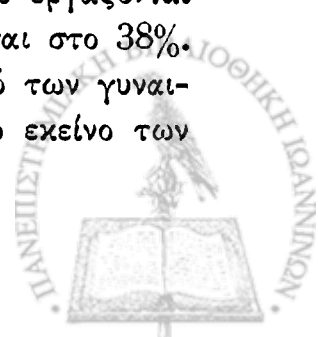
2.1. Κατανομή των γυναικών και των ανδρών εκπαιδευτικών στο Γυμνάσιο και το Λύκειο

Αναφορικά με την κατανομή των γυναικών και ανδρών εκπαιδευτικών στους δύο κύκλους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα σχετικά στατιστικά δεδομένα μας οδηγούν στη διαπίστωση ότι οι γυναίκες εκπαιδευτικοί διδάσκουν στο Γυμνάσιο σε πολύ μεγαλύτερα ποσοστά συγκριτικά με τους άνδρες.

ΠΙΝΑΚΑΣ IV
Κατανομή εκπαιδευτικών κατά βαθμίδα εκπαίδευσης και φύλο

Έτη	ΓΥΜΝΑΣΙΟ					ΛΥΚΕΙΟ				
	Σύνολο	Ανδρες	%	Γυναίκες	%	Σύνολο	Ανδρες	%	Γυναίκες	%
74-75	16060	7473	46.53	8587	53.47					
75-76	17179	7958	46.32	9221	53.68					
76-77	11120	4225	37.99	6895	62.01	9264	5115	55.21	4149	44.79
77-78	13524	5134	37.96	8390	62.04	9637	5372	55.74	4265	44.26
78-79	15597	5914	37.92	9683	62.08	10261	5722	55.76	4539	44.24
79-80	17614	6755	38.35	10859	61.65	11079	6163	55.63	4916	44.37
80-81	19220	7279	37.87	11941	62.13	11646	6472	55.57	5174	44.43
81-82	20353	7630	37.49	12723	62.51	12180	6689	54.92	5491	45.08
82-83	21682	8053	37.14	13629	62.86	13264	7289	54.95	5975	45.05
83-84	22272	8130	36.50	14142	63.50	14585	7836	53.73	6749	46.27
84-85	22936	8436	36.78	14500	63.22	15550	8247	53.04	7303	46.96
85-86	23834	8813	36.98	15021	63.02	16168	8574	53.03	7594	46.97
86-87	25323	9416	37.18	15907	62.82	16177	8428	52.10	7749	47.90
87-88	26042	9674	37.15	16368	62.85	16322	8456	51.81	7866	48.19
88-89	27237	10110	37.16	17127	62.84	16841	8622	51.20	8219	48.80
89-90	28154	10529	37.40	17625	62.60	17205	8774	51.00	8431	49.00
90-91	28939	10203	36.00	18136	64.00	17641	9003	51.03	8638	48.97
91-92	29520	10979	37.19	18541	62.81	17959	9130	50.84	8829	49.16
92-93	30356	11424	37.63	18932	62.37	17873	9034	50.55	8839	49.45

Συγκεκριμένα, όπως παρατηρούμε στον πίνακα IV, αμέσως μετά το διαχωρισμό της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε Γυμνάσιο-Λύκειο το σχολικό έτος '76-77, το ποσοστό των γυναικών εκπαιδευτικών που εργάζονται στο Γυμνάσιο ανέρχεται στο 62% ενώ των ανδρών περιορίζεται στο 38%. Αντίθετα, στο Λύκειο, κατά το ίδιο σχολικό έτος, το ποσοστό των γυναικών είναι κατά δέκα(10) ποσοστιαίες μονάδες μικρότερο από εκείνο των

ανδρών. Συγκεκριμένα, έχουμε περίπου 45% γυναίκες και 55% άνδρες. Στο διάστημα της εικοσαετίας που εξετάζουμε, παρατηρούμε ότι στο Γυμνάσιο η διαφορά των ποσοστών ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες εκπαιδευτικούς διατηρείται σταθερή. Δηλαδή, το ποσοστό των γυναικών, με μικρές αυξομειώσεις από έτος σε έτος, κυμαίνεται σταθερά μεταξύ του 62-64 % και των ανδρών επίσης σταθερά μεταξύ του 36-38%.

Αντίθετα, στο Λύκειο η κατανομή του διδακτικού προσωπικού με βάση τον παράγοντα φύλο παρουσιάζει μια διαφορετική εικόνα. Η ανάγνωση των δεδομένων του πίνακα IV μας δείχνει ότι:

1. Η αρχική διαφορά των ποσοστών, δηλαδή το πρώτο σχολικό έτος '76-77, που γίνεται ο διαχωρισμός σε Γυμνάσιο-Λύκειο, είναι μικρότερη συγκριτικά με την αντίστοιχη για το Γυμνάσιο. Συγκεκριμένα στο Λύκειο η διαφορά των ποσοστών περιορίζεται στις δέκα(10) ποσοστιαίες μονάδες ενώ στο Γυμνάσιο ανέρχεται στις εικοσιτέσσερις (24).
2. Η διαφορά των ποσοστών παραμένει σταθερή μέχρι το σχολικό έτος '82-83. Στη συνέχεια σημειώνεται μια τάση μείωσης της διαφοράς, η οποία μάλιστα τα δύο τελευταία σχολικά έτη, '91-92 και '92-93, περιορίζεται στο επίπεδο των δύο (2) έως μιας (1) ποσοστιαίας μονάδας. Θα μπορούσε, δηλαδή, να υποστηριχτεί ότι η διαφορά τείνει να εξαλειφθεί.

Η τάση μείωσης της διαφοράς των ποσοστών έτσι όπως σημειώνεται στο Λύκειο ενδεχομένως να οφείλεται στο γεγονός ότι οι γυναίκες εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στο Λύκειο, μόλις αποκτήσουν το δικαίωμα βελτίωσης της θέσης τους στην υπηρεσία, μετά από δέκα ή δεκαπέντε χρόνια διδασκαλίας, τείνουν να αξιοποιούν το συγκεκριμένο δικαίωμα για μετακίνηση στο Γυμνάσιο. Ακόμη, είναι πιθανό να τείνουν να συνταξιοδοτούνται πρώιμα, δηλαδή, αμέσως μόλις συμπληρώσουν το κατώτατο απαιτούμενο όριο υπηρεσίας. Τις θέσεις που εκκενώνονται καταλαμβάνουν οι νεοδιοριζόμενες καθηγήτριες, οι οποίες πέρα από το ότι υπερτερούν αριθμητικά των ανδρών (βλ. Πίνακα II και III) ακόμη, εφόσον οι οργανικές θέσεις στο Γυμνάσιο είναι ήδη κατειλημμένες, τοποθετούνται, χωρίς περιθώρια επιλογής, στο Λύκειο.

Τα παραπάνω αποτελούν, κατά την προσωπική μας εκτίμηση, μια πιθανή εξήγηση της αύξησης που παρουσιάζουν τα ποσοστά των γυναικών εκπαιδευτικών στο Λύκειο τα τελευταία χρόνια. Η πιθανή αυτή εξήγηση είναι δυνατόν, νομίζουμε, να θεμελιωθεί και να στηριχθεί στα στατιστικά δεδομένα σχετικά με τις ηλικίες των εκπαιδευτικών της Β/βάθμιας εκπαίδευσης. Έτσι, στους σχετικούς πίνακες I και II του παραρτήματος έχουμε τη δυνατότητα να δούμε ότι αμέσως μετά τη σχολική χρονιά 1982-1983 από-

τε, όπως αναφέραμε, αρχίζει η τάση μείωσης της διαφοράς των ποσοστών ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες εκπαιδευτικούς, στο Γυμνάσιο τα ποσοστά των γυναικών μέχρι την ηλικία των 50 χρόνων είναι υψηλότερα από των ανδρών. Ενδεικτικά, για τη σχολική χρονιά 1992-1993 παρατηρούμε ότι στις ηλικίες των 25-29 η διαφορά είναι περίπου 44 ποσοστιαίες μονάδες. Σταδιακά μειώνεται αλλά ωστόσο διατηρείται περίπου στις 20 μονάδες μέχρι την ηλικία των 49 χρόνων. Από την ηλικία των 50 χρόνων και άνω τα ποσοστά αντιστρέφονται υπέρ των ανδρών.

Αντίθετα, στο Λύκειο η αντιστροφή των ποσοστών υπέρ των ανδρών παρουσιάζεται σε πρωιμότερη ηλικία. Συγκεκριμένα, παρατηρούμε ότι μέχρι την ηλικία των 34 χρόνων το ποσοστό των γυναικών είναι κατά 26 περίπου μονάδες μεγαλύτερο του ποσοστού των ανδρών. Από την ηλικία των 40 και άνω το ποσοστό των γυναικών παρουσιάζει τάση μείωσης. Αρχικά η μείωση είναι 16 περίπου μονάδες και φτάνει στις 53 περίπου μονάδες για την ηλικιακή κατηγορία των 50-54 χρόνων και, τέλος, ανέρχεται στις 58 για την ηλικιακή κατηγορία των 55 χρόνων και άνω.

Ωστόσο, για να έχουμε μια σαφέστερη εικόνα για τον καταμερισμό εργασίας ανάμεσα στα φύλα κατά βαθμίδα, θεωρήσαμε σκόπιμο να εξετάσουμε τη διαφοροποίηση που παρουσιάζουν τα σχετικά ποσοστά στα θεωρούμενα βασικά μαθήματα. Δηλαδή, στα Φιλολογικά, στα Μαθηματικά, στη Φυσική και στη Χημεία. Όπως παρατηρούμε, λοιπόν, στους πίνακες 2β έως και 5β του παραρτήματος, στα βασικά αυτά μαθήματα σημειώνεται μεγάλη διαφοροποίηση στην κατανομή των φύλων στις δύο βαθμίδες. Συγκεκριμένα, το ποσοστό τόσο των γυναικών Φιλολόγων, όσο και των Μαθηματικών, των Φυσικών και των Χημικών που παρουσιάζεται να εργάζεται στο Γυμνάσιο είναι διαχρονικά υψηλότερο συγκριτικά με εκείνο στο Λύκειο. Έτσι π.χ. παρατηρούμε ότι το ποσοστό των γυναικών Φιλολόγων που παρουσιάζονται να εργάζονται στο Γυμνάσιο, κατά το σχολικό έτος '92-93, δηλαδή το τελευταίο σχολικό έτος για το οποίο υπήρχαν τα σχετικά στατιστικά στοιχεία, φθάνει στο 82%, ενώ στο Λύκειο περιορίζεται στο 72%. Για τους/τις Μαθηματικούς τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 35% γυναίκες στο Γυμνάσιο ενώ μόλις 17% στο Λύκειο. Για τους/τις Χημικούς 43% γυναίκες στο Γυμνάσιο, ενώ μόλις 17% στο Λύκειο.

Η άνιση αυτή κατανομή των ανδρών και των γυναικών εκπαιδευτικών στα Γυμνάσια και στα Λύκεια συνιστά ένα ζήτημα στο βαθμό που δεχόμαστε ότι το κύρος και το γόητρο των διδασκόντων είναι ανάλογο προς την ηλικία των διδασκομένων και γενικά ανάλογο προς τη θέση της εκπαιδευτικής βαθμίδας στην οργανική πυραμίδα ενός εκπαιδευτικού συστήματος. Όπως υποστηρίζεται, όσο μεγαλύτερη είναι η ηλικία των διδασκομένων και όσο υψηλότερη είναι η εκπαιδευτική βαθμίδα, τόσο περισσότερο εξει-

δικευμένη είναι η παρεχόμενη γνώση. Κατ' επέκταση, οι εκπαιδευτικοί παίζουν καθοριστικό ρόλο στην πρόσβαση των μαθητών /τριών στη γνώση, που ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα, στις φιλοδοξίες τους και γενικά είναι απαραίτητη για τη συνέχιση των σπουδών ή την απόκτηση τίτλου σπουδών. Επιπλέον, όσο ανώτερη είναι η βαθμίδα της εκπαίδευσης, τόσο ο τίτλος σπουδών, που παρέχει, έχει μεγαλύτερη ανταλλακτική αξία στην αγορά εργασίας. Όλα τα παραπάνω έχουν τις προεκτάσεις τους στο κύρος, στο γόητρο και στην εξουσία των εκπαιδευτικών, τόσο ανάμεσα στο μαθητικό πληθυσμό, όσο και στον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο¹.

Έτσι, θα μπορούσαμε να πούμε ότι πέρα από το γεγονός ότι η πρόσβαση των γυναικών εκπαιδευτικών στο επάγγελμα αυξάνεται σε μια συγκυρία κοινωνικής υποβάθμισής του, η θέση τους είναι παραπέρα υποβαθμισμένη στο εσωτερικό του εκπαιδευτικού συστήματος καθώς οι γυναίκες εκπαιδευτικοί με δείκτη την κατανομή τους σε Γυμνάσια - Λύκεια παρουσιάζονται να έχουν περιορισμένο κύρος, γόητρο και εξουσία συγκριτικά με τους άνδρες συναδέλφους τους.

Βέβαια, η κατανομή των φύλων στους δύο αυτούς κύκλους δεν προσδιορίζεται από θεσμικές ρυθμίσεις ή υπουργικές εγκυκλίους. Απ' αυτή την άποψη, τα υψηλότερα ποσοστά καθηγητριών στο Γυμνάσιο προβάλλονται συνήθως ως συνέπεια προσωπικής τους επιλογής και προτίμησης ή /και απόφασης του αρμόδιου διοικητικού οργάνου (ΠΥΣΔΕ). Βέβαια, ακόμα και οι προσωπικές επιλογές ή προτιμήσεις ή και διοικητικές αποφάσεις δεν είναι δυνατόν παρά να είναι στον ένα ή τον άλλο βαθμό κοινωνικά προδιορισμένες. Κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις, η κατάσταση που αποτυπώνεται αναφορικά με την κατανομή των εκπαιδευτικών με βάση τον παράγοντα φύλο στο εσωτερικό της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι δυνατό να αναζητηθεί στους ακόλουθους λόγους:

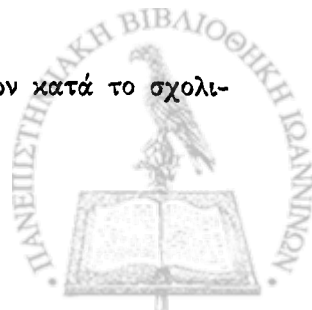
1. Υπάρχει μια πλατιά διαδεδομένη αντίληψη, σύμφωνα με την οποία η διδασκαλία στο Λύκειο συγκριτικά με τη διδασκαλία στο Γυμνάσιο δεν έχει υψηλό βαθμό συμβατότητας με τον παγιωμένο κοινωνικό ρόλο των γυναικών στο χώρο της οικογένειας. Απαιτεί πολύωρη και συστηματική προετοιμασία, γεγονός που λειτουργεί αποτρεπτικά, τόσο για τα αρμόδια διοικητικά όργανα, όσο και κυρίως για τις ίδιες τις γυναίκες, δεδομένων των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων που επιβάλλει ο παγιωμένος και παραδοσιακός ρόλος τους στην οικογένεια.

1. Βλ. J. Evetts, *Women in Primary Teaching*, Unwin Hyman, London, 1990 όπου γίνεται σύγκριση του γοήτρου και του κύρους ανάμεσα στους/στις εκπαιδευτικούς Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης.

2. Οι άδειες απουσίας, μονοήμερες ή πολυήμερες, για την αντιμετώπιση των αναγκών και των υποχρεώσεων που επωμίζονται στα πλαίσια του παραδοσιακού οικογενειακού τους ρόλου, π.χ. ασθένειες των οικείων, είναι πολύ πιθανό να χορηγούνται δυσκολότερα στο Λύκειο συγκριτικά με το Γυμνάσιο. Οι ίδιες οι γυναίκες εκπαιδευτικοί, άλλωστε, συναισθανόμενες την ευθύνη που αναλαμβάνουν για την όσο το δυνατόν επαρκέστερη προετοιμασία των μαθητών/τριών για τις απαιτήσεις των Γενικών Εξετάσεων, διστάζουν να τις ζητήσουν. Το γεγονός αυτό ενδεχομένως, να λειτουργεί αποτρεπτικά στις γυναίκες να αναλαμβάνουν εργασία στο Λύκειο, καθώς στα πλαίσια του παραδοσιακού οικογενειακού ρόλου τους, αναγκάζονται συχνά να καλύπτουν ανάγκες κοινωνικής πολιτικής.
3. Οι άνδρες εκπαιδευτικοί έχουν πολλούς λόγους να επιδιώκουν θέσεις στο Λύκειο, εφόσον έτσι έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιούν τόσο την προετοιμασία της διδακτέας ύλης, όσο και την επικοινωνία με τους μαθητές/τρες στα πλαίσια της τυπικής διδασκαλίας, για εξασφάλιση άτυπης και υψηλά αμειβόμενης διδασκαλίας (ιδιαίτερα μαθήματα). Αν λάβουμε, μάλιστα, υπόψη τις πολύ χαμηλές οικονομικές αποδοχές των εκπαιδευτικών, έτσι όπως αναδεικνύονται και δημοσιοποιούνται στα πλαίσια των εκάστοτε απεργιακών κινητοποιήσεών τους¹, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι οι άτυπες αυτές μορφές διδασκαλίας έχουν αποκτήσει τα χαρακτηριστικά μιας πρόσθετης αναγκαστικής απασχόλησης. Έτσι, από τη στιγμή που οι άνδρες δηλώνουν προτίμηση για το Λύκειο επιλέγονται από τα αρμόδια θεσμικά όργανα. Θα ήταν ίσως ενδιαφέρον να γνωρίζουμε τα δεδομένα για τις δηλωμένες προτιμήσεις των γυναικών εκπαιδευτικών για να μπορούμε να εντοπίσουμε την έκταση και το βαθμό που συναντώνται οι προτιμήσεις των δύο φύλων με τις αποφάσεις των υπηρεσιακών οργάνων.
4. Οι εκπαιδευτικοί στο Λύκειο είναι δυνατό να αντιμετωπίζουν συχνότερα από ό,τι στο Γυμνάσιο φαινόμενα ανυπακοής, απειθαρχίας και παραβατικότητας που οφείλονται σε ποικίλους λόγους, όπως π.χ. στην κόπωση και στο άγχος για τις Γενικές Εξετάσεις, στην έλλειψη ενδιαφέροντος για τα μαθήματα κορμού κλπ. Είναι, επίσης, πιθανόν οι γυναίκες εκπαιδευτικοί να είναι συχνότερα απ' ό,τι οι άνδρες αποδέκτες, τέτοιων μορφών συμπεριφοράς εξαιτίας της εικόνας που τα παιδιά έχουν διαμορφώσει για το γυναικείο φύλο μέσα από τη διαδικασία κοι-

1. Ιδιαίτερα μάλιστα κατά την τρίμηνη απεργία των εκπαιδευτικών κατά το σχολικό έτος 1997-98.

νωνικοποίησής τους¹. Ακόμη, η άσκηση ελέγχου και καταστολής τέτοιων μορφών συμπεριφοράς συχνά απαιτεί πρακτικές και μορφές παρέμβασης που και οι ίδιες οι καθηγήτριες διστάζουν να εφαρμόσουν, επειδή απάδουν προς το γυναικείο στερεότυπο που έχουν αφομοιώσει μέσα από τη διαδικασία κοινωνικοποίησής τους αλλά και ούτε γίνονται αποδεκτές από τη σχολική κοινότητα, όταν το επιχειρούν, ακριβώς για τον ίδιο λόγο. Τα υπόλοιπα, δηλαδή, μέλη της σχολικής κοινότητας αλλά και γενικότερα ο ευρύτερος κοινωνικός περίγυρος, εξαιτίας του κυρίαρχου στερεοτύπου, είναι πολύ πιθανό να κρίνουν αυστηρά ή να απορρίπτουν “σκληρές” μορφές ελέγχου παραβατικών μορφών συμπεριφοράς των μαθητών/τριών από την πλευρά των γυναικών εκπαιδευτικών. Έτσι, τόσο οι προσωπικές “προτιμήσεις” γυναικών και ανδρών εκπαιδευτικών, όσο και οι αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων ενδεχομένως να διαμορφώνονται στο πλαίσιο αυτών των κυρίαρχων αντιλήψεων και στερεοτύπων για το ανδρικό και το γυναικείο φύλο.

1. Είναι γεγονός ότι η παραβατική ή “βίαιη” συμπεριφορά των μαθητών/τριών στο σχολικό χώρο έχει αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμού και μελέτης και έχουν επισημανθεί πολλά από τα γενεσιουργά αίτια της. Βλ. Σύγχρονη Εκπαίδευση τεύχος 81 και τεύχος 82 / 1995, όπου δημοσιεύτηκαν τα πρακτικά συνεδρίου με θέμα: “Η βία στο σχολικό χώρο”. Βλ. ακόμη Αργ. Κυρίδης, *Η Πειθαρχία στο Σχολείο*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1999. Ωστόσο, δε διαθέτουμε ερευνητικά δεδομένα για τις ενδεχόμενες διαφοροποιήσεις ως προς τη συχνότητα και τις μορφές έκφρασής της ανάμεσα σε Γυμνάσιο και Λύκειο καθώς και για τη σχέση της με τη μεταβλητή φύλο των διδασκόντων. Έτσι, όσα αναφέρονται εδώ στηρίζονται σε άτυπες συζητήσεις με συναδέλφους/σες της Β/θμιας.

The first of these was the... the second... the third... the fourth... the fifth... the sixth... the seventh... the eighth... the ninth... the tenth... the eleventh... the twelfth... the thirteenth... the fourteenth... the fifteenth... the sixteenth... the seventeenth... the eighteenth... the nineteenth... the twentieth... the twenty-first... the twenty-second... the twenty-third... the twenty-fourth... the twenty-fifth... the twenty-sixth... the twenty-seventh... the twenty-eighth... the twenty-ninth... the thirtieth... the thirty-first... the thirty-second... the thirty-third... the thirty-fourth... the thirty-fifth... the thirty-sixth... the thirty-seventh... the thirty-eighth... the thirty-ninth... the fortieth... the forty-first... the forty-second... the forty-third... the forty-fourth... the forty-fifth... the forty-sixth... the forty-seventh... the forty-eighth... the forty-ninth... the fiftieth... the fifty-first... the fifty-second... the fifty-third... the fifty-fourth... the fifty-fifth... the fifty-sixth... the fifty-seventh... the fifty-eighth... the fifty-ninth... the sixtieth... the sixty-first... the sixty-second... the sixty-third... the sixty-fourth... the sixty-fifth... the sixty-sixth... the sixty-seventh... the sixty-eighth... the sixty-ninth... the seventieth... the seventy-first... the seventy-second... the seventy-third... the seventy-fourth... the seventy-fifth... the seventy-sixth... the seventy-seventh... the seventy-eighth... the seventy-ninth... the eightieth... the eighty-first... the eighty-second... the eighty-third... the eighty-fourth... the eighty-fifth... the eighty-sixth... the eighty-seventh... the eighty-eighth... the eighty-ninth... the ninetieth... the ninety-first... the ninety-second... the ninety-third... the ninety-fourth... the ninety-fifth... the ninety-sixth... the ninety-seventh... the ninety-eighth... the ninety-ninth... the hundredth...

JOHANN...

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στο παράρτημα παραθέτουμε πίνακες σχετικά με την κατανομή των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης κατά:

- α) Φύλο, Ηλικία και Βαθμίδα Εκπαίδευσης (Γυμνάσιο-Λύκειο): Πίνακες I-II.
- β) Φύλο και Ειδικότητα: Πίνακες 1α-19α.
- γ) Φύλο, Ειδικότητα και Βαθμίδα Εκπαίδευσης (Γυμνάσιο-Λύκειο): Πίνακες 1β-19β.
- δ) Φύλο, Τίτλο Μεταπτυχιακών Σπουδών και Βαθμίδα Εκπαίδευσης (Γυμνάσιο-Λύκειο): Πίνακες 1-5.

Σημείωση: Σε πολλούς από τους πίνακες του παραρτήματος για την κατανομή των εκπαιδευτικών των δύο φύλων κατά ειδικότητα, όπως και για την κατανομή κατά βαθμίδα εκπαίδευσης (Γυμνάσιο-Λύκειο), φύλο και ειδικότητα δεν αναγράφονται στοιχεία μέχρι και τη σχολική χρονιά 1981-1982. Αυτό συμβαίνει επειδή στους σχετικούς πίνακες της Στατιστικής της Εκπαιδύσεως, μέχρι τη συγκεκριμένη σχολική χρονιά, τα στοιχεία για τις διάφορες ειδικότητες:

1. εντάσσονται περιεκτικά σε μία συγγενή ειδικότητα. Π.χ. στην ειδικότητα των Φυσικών εντάσσονται οι Χημικοί, οι Φυσιογνώστες, οι Βιολόγοι και οι Γεωλόγοι
2. αναγράφονται σε μια στήλη με έναν γενικό τίτλο, όπως π.χ. «Ξένες Γλώσσες», όπου εντάσσονται οι ειδικότητες Γαλλικής, Αγγλικής και Γερμανικής Φιλολογίας
3. εντάσσονται στη στήλη «Λοιπές Ειδικότητες», όπως π.χ. οι ειδικότητες των Καλλιτεχνικών, της Οικιακής Οικονομίας και της Μουσικής.

Έτσι τα στατιστικά στοιχεία για καθεμιά από τις ειδικότητες αυτές υπάρχουν και εμπεριέχονται στους σχετικούς πίνακες από τη σχολική χρονιά 1982-1983 κ.ε.

**I. Κατανομή εκπαιδευτικών της Γενικής Β (βάθμιας) Εκπαίδευσης
κατά φύλο, ηλικία και βαθμίδα (Γυμνάσιο-Λύκειο)**

Πίνακας Ι
Κατανομή εκπαιδευτικών του Γυμνασίου κατά ηλικία και φύλο

Έτη	25 - 29					30 - 34					35 - 39					40 - 44				
	Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	
		N	%	N	%		N	%	N	%		N	%	N	%		N	%	N	%
74-75	4697	1487	31.66	3210	68.34	3084	1340	43.45	1744	56.55	3532	1798	50.91	1734	49.09	2116	1214	57.37	902	42.63
75-76	4848	1607	33.15	3241	66.85	3434	1471	42.84	1963	57.16	3653	1833	50.18	1820	49.82	2476	1358	54.85	1118	45.15
76-77	3961	1187	29.97	2774	70.03	2548	925	36.30	1623	63.70	1791	726	40.54	1065	59.46	1367	612	44.77	755	55.23
77-78	5033	1514	30.08	3519	69.92	3243	1201	37.03	2042	62.97	1908	767	40.20	1141	59.80	1642	750	45.68	892	54.32
78-79	5817	1767	30.38	4050	69.62	3874	1402	36.19	2472	63.81	2058	824	40.04	1234	59.96	1859	834	44.86	1025	55.14
79-80	6287	1879	29.89	4408	70.11	4549	1745	38.36	2804	61.64	2381	910	38.22	1471	60.78	2132	944	44.28	1188	55.72
80-81	6658	1865	28.01	4793	71.99	5098	2015	39.53	3083	60.47	2634	1008	38.27	1626	61.53	2248	955	42.48	1293	57.52
81-82	6240	1705	27.32	4535	72.68	5448	2118	38.88	3330	61.12	3231	1179	36.49	2052	63.71	2337	963	41.21	1374	58.79
82-83	6167	1630	26.43	4537	73.57	5933	2278	38.40	3655	61.60	3782	1395	36.89	2387	63.11	2354	932	39.59	1422	60.41
83-84	5581	1402	25.18	4179	74.88	6266	2343	37.39	3923	62.61	4321	1574	36.43	2747	63.57	2334	864	37.02	1470	62.98
84-85	5233	1389	26.54	3844	73.46	6562	2452	37.37	4110	62.63	4652	1668	35.86	2984	64.14	2463	900	36.54	1563	63.46
85-86	4647	1270	27.33	3377	72.67	6977	2526	36.20	4451	63.80	5119	1893	36.98	3226	63.02	2872	1027	35.76	1845	64.24
86-87	4607	1279	27.76	3328	70.85	7370	2527	34.29	4843	65.71	5524	2090	37.83	3434	62.17	3455	1307	37.83	2148	62.17
87-88	4107	1116	27.17	2991	72.83	7461	2492	33.40	4969	66.60	5958	2301	36.49	3657	63.51	3946	1464	37.10	2482	62.90
88-89	4223	1151	27.26	3072	72.74	7711	2478	33.44	4933	66.56	6479	2358	36.39	4121	63.60	4277	1721	40.25	2556	59.76
89-90	4202	1177	28.01	3025	71.99	7008	2362	33.70	4646	66.30	6930	2590	37.37	4340	62.63	4861	1870	38.47	2991	61.53
90-91	3994	1157	29.09	2837	70.91	6762	2311	34.18	4451	65.82	7356	2703	36.75	4653	63.25	5361	2096	39.10	3265	60.90
91-92	4038	1141	28.25	2897	71.85	6156	2075	33.71	4081	66.29	7921	2811	35.49	5110	64.51	5569	2202	39.54	3367	60.46
92-93	3814	1058	27.74	2756	72.26	6039	2099	34.76	3940	65.24	8278	2920	35.27	5358	64.73	5998	2366	39.45	3632	60.55

Κατανομή εκπαιδευτικών του Γυμνασίου κατά ηλικία και φύλο (συνέχεια)

Έτη	45 - 49					50 - 54					55 +					
	Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		Σύνολο
		N	%	N	%		N	%	N	%		N	%	N	%	
74-75	1283	699	54.48	584	45.52	613	356	58.08	257	41.92	735	579	78.78	156	21.22	16060
75-76	1350	753	55.78	597	44.22	712	411	57.72	301	42.28	706	524	74.22	182	25.78	17179
76-77	824	395	47.94	429	52.06	410	230	56.10	180	43.90	219	150	68.49	69	31.51	11120
77-78	974	478	49.08	496	50.92	482	264	54.77	218	45.23	242	160	66.12	82	33.88	13524
78-79	1156	590	51.04	566	48.96	593	336	56.66	257	43.34	240	161	67.08	79	32.92	15597
79-80	1368	726	53.07	642	46.93	666	389	58.41	277	41.59	231	162	70.13	69	29.87	17614
80-81	1529	807	52.78	722	47.22	804	460	57.21	344	42.79	249	169	67.87	80	32.13	19220
81-82	1831	919	50.19	912	49.81	949	534	56.27	415	43.73	317	215	67.82	102	32.18	20353
82-83	2004	964	48.10	1040	51.90	1068	605	56.65	463	43.35	374	249	66.58	125	33.42	21682
83-84	2112	992	46.97	1120	53.03	1224	688	56.21	536	43.79	434	267	61.52	167	38.48	22272
84-85	2161	941	43.54	1220	56.46	1362	782	57.42	580	42.58	503	304	60.44	199	39.56	22936
85-86	2243	991	44.18	1252	55.82	1453	790	54.37	663	45.63	523	316	60.42	207	39.58	23834
86-87	2230	979	43.90	1251	56.10	1587	907	57.15	680	42.85	550	327	59.45	223	40.55	25323
87-88	2275	996	43.78	1279	56.22	1695	939	55.40	756	44.60	600	366	61.00	234	39.00	26042
88-89	2334	987	42.29	1347	57.71	1765	962	54.50	803	45.50	748	453	60.97	290	39.03	27237
89-90	2484	1040	41.86	1444	58.13	1863	992	53.25	871	46.75	806	498	61.79	308	38.21	28154
90-91	2787	1147	41.16	1640	58.84	1832	943	51.47	889	48.53	847	546	64.46	301	35.54	28939
91-92	3181	1242	39.04	1939	60.96	1742	903	51.84	839	48.16	913	605	66.27	308	33.73	29520
92-93	3544	1449	40.89	2095	59.11	1717	909	52.94	808	47.06	966	623	64.49	343	35.51	30356

Πίνακας II
Κατανομή εκπαιδευτικών του Λυκείου κατά ηλικία και φύλο

Έτη	25 - 29					30 - 34					35 - 39					40 - 44				
	Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	
		N	%	N	%		N	%	N	%		N	%	N	%		N	%	N	%
74-75																				
75-76																				
76-77	2333	952	40.81	1381	59.19	1965	1023	52.06	942	47.94	1786	1048	58.68	738	41.32	1525	977	64.07	548	35.93
77-78	2519	1094	43.43	1425	56.57	2096	1144	54.58	952	45.42	1683	982	58.35	701	41.65	1660	1049	63.19	611	36.81
78-79	2749	1211	44.05	1538	55.95	2455	1393	56.74	1062	43.26	1607	914	56.88	693	43.12	1732	1109	64.03	623	35.97
79-80	2968	1309	44.10	1659	55.90	2774	1600	57.68	1174	42.32	1699	965	56.80	734	43.20	1798	1118	62.18	680	37.82
80-81	2801	1194	42.63	1607	57.37	3168	1809	57.10	1359	42.90	1782	1035	58.08	747	41.92	1870	1166	62.35	704	37.65
81-82	2740	1091	39.82	1649	60.18	3406	1951	57.28	1455	42.72	2085	1189	57.03	896	42.97	1737	1088	62.64	649	37.36
82-83	2988	1160	38.82	1828	61.18	3815	2167	56.80	1648	43.20	2425	1428	58.89	997	41.11	1715	1062	61.92	653	38.08
83-84	3049	1094	35.88	1955	64.12	4268	2337	54.76	1931	45.24	2925	1708	58.39	1217	41.61	1805	1076	59.61	729	40.39
84-85	3012	1030	34.20	1982	65.80	4635	2461	53.10	2174	46.90	3287	1869	56.86	1418	43.14	1769	1051	59.41	718	40.59
85-86	2740	877	32.01	1863	67.99	4882	2475	50.70	2407	49.30	3726	2210	59.31	1516	40.69	1992	1183	59.39	809	40.61
86-87	2424	767	31.64	1657	68.36	4724	2255	47.73	2469	52.27	4043	2311	57.16	1732	42.84	2090	1209	57.85	881	42.15
87-88	2096	629	30.01	1467	69.99	4491	2011	44.78	2480	55.22	4216	2404	57.02	1812	42.98	2489	1434	57.61	1055	42.39
88-89	2114	600	28.38	1514	71.62	4349	1928	44.33	2421	55.67	4418	2411	54.57	2007	45.43	2842	1610	56.65	1232	43.35
89-90	2050	584	28.49	1466	71.51	4129	1774	42.96	2355	57.04	4568	2448	53.59	2120	46.41	3138	1807	57.58	1331	42.42
90-91	1923	535	27.82	1388	72.18	3772	1570	41.62	2202	58.38	4881	2529	51.81	2352	48.19	3554	2056	57.85	1498	42.15
91-92	1904	517	27.15	1387	72.85	3503	1381	39.42	2122	60.58	4897	2494	50.93	2403	49.07	3926	2257	57.49	1669	42.51
92-93	1647	412	25.02	1235	74.98	3110	1163	37.40	1947	62.60	4791	2342	48.88	2449	51.12	4244	2458	57.92	1786	42.08

Κατανομή εκπαιδευτικών του Λυκείου κατά ηλικία και φύλο (συνέχεια)

Έτη	45 - 49					50 - 54					55 +						
	Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		Σύνολο	ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ		Σύνολο	
		N	%	N	%		N	%	N	%		N	%	N	%		
74-75																	
75-76																	
76-77	800	532	66.50	268	33.50	431	263	61.02	168	38.98	424	320	75.47	104	24.53	9264	
77-78	817	530	64.87	287	35.13	437	248	56.75	189	43.25	425	325	76.47	100	23.53	9637	
78-79	867	556	64.13	311	35.87	465	253	54.41	212	45.59	386	286	74.09	100	25.91	10261	
79-80	916	602	65.72	314	34.28	532	308	57.89	224	42.11	392	261	66.58	131	33.42	11079	
80-81	1087	698	64.21	389	35.79	530	301	56.79	229	43.21	408	269	65.93	139	34.07	11646	
81-82	1997	1562	78.22	435	21.78	568	325	57.22	243	42.78	447	283	63.31	164	36.69	12180	
82-83	1273	826	64.89	447	35.11	576	355	61.63	221	38.37	472	291	61.65	181	38.35	13264	
83-84	1405	906	64.48	499	35.52	659	410	62.22	249	37.78	474	305	64.35	169	35.65	14585	
84-85	1555	996	64.05	559	35.95	739	490	66.31	249	33.69	553	350	63.29	203	36.71	15550	
85-86	1549	974	62.88	575	37.12	791	528	66.75	263	33.25	488	327	67.01	161	32.99	16168	
86-87	1542	938	60.83	604	39.17	913	629	68.89	284	31.11	441	319	72.34	122	27.66	16177	
87-88	1560	951	60.96	609	39.04	1037	704	67.89	333	32.11	433	323	74.60	110	25.40	16322	
88-89	1563	959	61.36	604	38.64	1115	773	69.33	342	30.67	440	341	77.50	99	22.50	16841	
89-90	1676	1007	60.08	669	39.92	1147	775	67.57	372	32.43	497	379	76.26	118	23.74	17205	
90-91	1781	1079	60.58	702	39.42	1187	813	68.49	374	31.51	543	421	77.53	122	22.47	17641	
91-92	1949	1191	61.11	758	38.89	1202	848	70.55	354	29.45	578	435	75.26	143	24.74	17959	
92-93	2238	1350	60.32	888	39.68	1247	841	67.44	406	32.56	596	468	78.52	128	21.48	17873	

**III. Κατανομή των εκπαιδευτικών της Γενικής Β/βάθμιας εκπαίδευσης
κατά φύλο, ειδικότητα και βαθμίδα (Γυμνάσιο-Λύκειο)**

Πίνακας 2 β

Φιλολογοί κατά φύλο και Βαθμίδα Εκπαίδευσης

Έτη	ΓΥΜΝΑΣΙΟ				ΛΥΚΕΙΟ					
	Σύνολο	Άνδρες		Γυναίκες		Σύνολο	Άνδρες		Γυναίκες	
		N	%	N	%		N	%	N	%
74-75	6989	2330	33.34	4659	66.66					
75-76	7492	2502	33.40	4990	66.60					
76-77	4701	1122	23.87	3579	76.13	4222	1762	41.73	2460	58.27
77-78	5561	1271	22.86	4290	77.14	4322	1855	42.92	6467	57.08
78-79	6403	1366	21.33	5037	78.67	4615	1931	41.84	2684	58.16
79-80	7158	1547	21.61	5611	78.39	4925	2042	41.46	2883	58.54
80-81	7683	1577	20.53	6106	79.47	5299	2156	40.69	3143	59.31
81-82	8034	1637	20.38	6397	79.62	5412	2141	39.56	3271	60.44
82-83	8526	1717	20.14	6809	79.86	5867	2270	38.69	3597	61.31
83-84	8526	1632	19.14	6894	80.86	6472	2367	36.57	4105	63.43
84-85	8661	1634	18.87	7027	81.13	6878	2437	35.43	4441	64.57
85-86	8951	1664	18.59	7287	81.41	7107	2448	34.44	4659	65.56
86-87	9443	1800	19.06	7643	80.94	7010	2335	33.31	4675	66.69
87-88	9684	1839	18.99	7845	81.01	6888	2270	32.96	4618	67.04
88-89	9912	1805	18.21	8107	81.79	6962	2279	32.73	4683	67.27
89-90	10196	1872	18.36	8324	81.64	7034	2251	32.00	4783	68.00
90-91	10264	1856	18.08	8408	81.92	7182	2289	31.87	4893	68.13
91-92	10336	1810	17.51	8526	82.49	7250	2273	31.35	4977	68.65
92-93	10680	1913	17.91	8767	82.09	7207	2187	30.35	5020	69.65

Πίνακας 3 β

Μαθηματικοί κατά φύλο και Βαθμίδα Εκπαίδευσης

Έτη	ΓΥΜΝΑΣΙΟ					ΛΥΚΕΙΟ				
	Σύνολο	Άνδρες		Γυναίκες		Σύνολο	Άνδρες		Γυναίκες	
		N	%	N	%		N	%	N	%
74-75	2187	1641	75.03	546	24.97					
75-76	2344	1740	74.23	604	25.77					
76-77	1515	972	64.16	543	35.84	1346	1115	82.84	231	17.16
77-78	1834	1201	65.49	633	34.51	1379	1149	83.32	230	16.68
78-79	2184	1430	65.48	754	34.52	1561	1312	84.05	249	15.95
79-80	2444	1617	66.16	827	33.84	1728	1447	83.74	281	16.26
80-81	2734	1781	65.14	953	34.86	1830	1553	84.86	277	15.14
81-82	2828	1887	66.73	941	33.27	1996	1697	85.02	299	14.98
82-83	3018	2055	68.09	963	31.91	2216	1911	86.24	305	13.76
83-84	3074	2089	67.96	985	32.04	2447	2107	86.11	340	13.89
84-85	3165	2139	67.58	1026	32.42	2644	2250	85.10	394	14.90
85-86	3315	2216	66.85	1099	33.15	2808	2392	85.19	416	14.81
86-87	3521	2338	66.40	1183	33.60	2802	2388	85.22	414	14.78
87-88	3648	2409	66.04	1239	33.96	2803	2389	85.23	414	14.77
88-89	3822	2524	66.04	1298	33.96	2872	2406	83.77	466	16.23
89-90	3939	2581	65.52	1358	34.48	2953	2468	83.58	485	16.42
90-91	4070	2699	66.31	1371	33.69	3023	2530	83.69	493	16.31
91-92	4153	2700	65.01	1453	34.99	3060	2581	84.35	479	15.65
92-93	4334	2816	64.97	1518	35.03	3074	2571	83.64	503	16.36

Πίνακας 4 β

Φυσικοί κατά φύλο και Βαθμίδα Εκπαίδευσης

Έτη	ΓΥΜΝΑΣΙΟ					ΛΥΚΕΙΟ				
	Σύνολο	Άνδρες		Γυναίκες		Σύνολο	Άνδρες		Γυναίκες	
		N	%	N	%		N	%	N	%
74-75	2008	1261	62.80	747	37.20					
75-76	2180	1352	62.02	828	37.98					
76-77	1458	771	52.88	687	47.12	1264	908	71.84	356	28.16
77-78	1736	924	53.23	812	46.77	1406	1012	71.98	394	28.02
78-79	2042	1100	53.87	942	46.13	1587	1143	72.02	444	27.98
79-80	2379	1278	53.72	1101	46.28	1743	1278	73.32	465	26.68
80-81	2575	1409	54.72	1166	45.28	1832	1388	75.76	444	24.24
81-82	2714	1502	55.34	1212	44.66	1886	1433	75.98	453	24.02
82-83	2692	1514	56.24	1178	43.76	1883	1467	77.91	416	22.09
83-84	1159	745	64.28	414	35.72	1666	1354	81.27	312	18.73
84-85	1239	821	66.26	418	33.74	1697	1394	82.14	303	17.86
85-86	1327	884	66.62	443	33.38	1726	1417	82.10	309	17.90
86-87	1443	945	65.49	498	34.51	1730	1413	81.68	317	18.32
87-88	1532	1012	66.06	520	33.94	1721	1406	81.70	315	18.30
88-89	1662	1085	65.28	577	34.72	1762	1429	81.10	333	18.90
89-90	1782	1173	65.82	609	34.18	1803	1476	81.86	327	18.14
90-91	1888	1251	66.26	637	33.74	1823	1489	81.68	334	18.32
91-92	1924	1241	64.50	683	35.50	1825	1501	82.25	324	17.75
92-93	2054	1340	65.24	714	34.76	1928	1600	82.99	328	17.01

Πίνακας 5 β

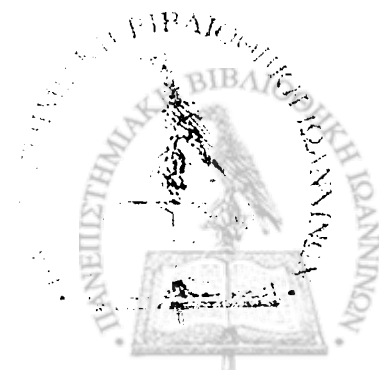
Χημικοί κατά φύλο και Βαθμίδα Εκπαίδευσης

Έτη	ΓΥΜΝΑΣΙΟ					ΛΥΚΕΙΟ				
	Σύνολο	Άνδρες		Γυναίκες		Σύνολο	Άνδρες		Γυναίκες	
		N	%	N	%		N	%	N	%
74-75										
75-76										
76-77										
77-78										
78-79										
79-80										
80-81										
81-82										
82-83	224	136	60.71	88	39.29	271	196	72.32	75	27.68
83-84	241	146	60.58	95	39.42	346	247	71.39	99	28.61
84-85	273	167	61.17	106	38.83	398	286	71.86	112	28.14
85-86	305	185	60.66	120	39.34	452	324	71.68	128	28.32
86-87	364	213	58.52	151	41.48	425	302	71.06	123	28.94
87-88	398	227	57.04	171	42.96	458	326	71.18	132	28.82
88-89	455	272	59.78	183	40.22	479	342	71.40	137	28.60
89-90	495	278	56.16	217	43.84	497	341	68.61	156	31.39
90-91	504	264	52.38	240	47.62	538	381	70.82	157	29.18
91-92	500	285	57.00	215	43.00	555	393	70.81	162	29.19
92-93	525	300	57.15	225	42.85	541	388	71.72	153	28.28

Τ Μ Η Μ Α
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Καθηγητή του Τομέα Παιδαγωγικής

Χ Ρ Ο Ν Ι Κ Ο
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥ ΕΤΟΥΣ
1999 - 2000

Ι. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

(Δ.Ε.Π.)

ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ

1. ΓΕΩΡΓΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
2. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΚΟΤΟΒΟΣ
3. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΥΡΟΓΙΩΡΓΟΣ
4. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ
5. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΝΟΥΤΣΟΣ
6. ΕΥΘΥΜΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
7. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
8. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΤΑΣΙΝΟΣ
9. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΨΗΜΜΕΝΟΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

1. ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
2. ΧΡΙΣΤΟΣ ΤΕΖΑΣ

ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ

1. ΜΑΡΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
2. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΡΟΣΟΣ
3. ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΑΜΠΑΤΖΑΚΗ
4. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΡΑΓΚΟΣ
5. ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΑΠΑΔΙΩΤΗ
6. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
7. ΕΛΕΝΗ ΣΙΑΝΟΥ

ΛΕΚΤΟΡΕΣ

1. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΜΑΚΗΣ
2. ΕΛΕΝΗ ΜΑΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ
3. ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ
4. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ
5. ΚΩΣΤΑΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
6. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΙΑΚΑΡΗΣ

II. ΒΟΗΘΟΙ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΟΛΩΜΟΥ - ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

III. ΕΙΔΙΚΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ-ΤΕΧΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (Ε.Δ.Τ.Π.)

1. ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ
2. ANNA - ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΛΟΥΤΣΑΡΗ
3. ΕΥΔΟΚΙΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ - ΛΕΒΕΝΤΗ
4. ΒΑΓΙΑ ΤΣΑΛΙΟΥ

IV. ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΟΙ

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΠΑ

V. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗ

ΛΟΙΠΑ ΜΕΛΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

1. ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΡΑΝΟΣ
2. ΕΛΕΝΗ ΣΤΡΟΥΓΓΑΡΗ
3. ΟΛΓΑ ΧΑΪΔΑ

VI. ΦΟΙΤΗΤΕΣ /ΤΡΙΕΣ

1. *Εγγραφή φοιτητών κατά το ακαδ. έτος 1999-2000.*

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 1999-2000 έκαναν την εγγραφή τους στο Τμήμα Φ.Π.Ψ. 1253 φοιτητές (-ριες), κατανεμημένοι ως εξής κατά εξάμηνα:

A'	και	B'	εξάμ.	285
Γ'	και	Δ'	εξάμ.	180
Ε'	και	ΣΤ'	εξάμ.	165
Z'	και	Η'	εξάμ.	142
				επί πτυχίω
				481

ΣΥΝΟΛΟ 1253

2. *Πτυχιούχοι*

Κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους 1999-2000 έλαβαν πτυχίο από το Τμήμα Φ.Π.Ψ. 124 φοιτητές (-ριες).

Πλήρη κατάλογο των πτυχιούχων (1999-200) βλ. παρακάτω, σσ. 333-336

VII. ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ

Στο Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας εκπονούνται 120 διδακτορικές διατριβές:

Τομέας Φιλοσοφίας-Διατμηματικό πρόγραμμα
Μεταπτυχιακών Σπουδών: 41
Τομέας Παιδαγωγικής: 59
Τομέας Ψυχολογίας : 20

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ, Καθηγήτρια του Τομέα Φιλοσοφίας.

Α' Συμμετοχή σε συνέδρια:

1. Επιστημονική συνάντηση των παλαιών υποτρόφων της Γερμανικής Υπηρεσίας Ακαδημαϊκών Ανταλλαγών (DAAD), που έγινε στην Αθήνα από 3 έως 5 Δεκεμβρίου 1999. Συμμετοχή με παρέμβαση για τις μεταπτυχιακές σπουδές.
2. Συνέδριο «Η διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από φιλοσοφική προοπτική» που διοργανώθηκε από το Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών και από την «Επιτροπή Παγκόσμια Δεκαετία για μια Παιδεία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» της Διεθνούς Ομοσπονδίας Φιλοσοφικών Εταιρειών (FISP) στην Αθήνα από τις 23 έως τις 24 Ιουνίου 2000. Ανακοίνωση: Ο ανθρωπομετρικός χαρακτήρας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
3. Διημερίδα «Φιλοσοφία: Ζητήματα Διαμόρφωσης του Σύγχρονου Προγράμματος Σπουδών» που διοργανώθηκε από το Τμήμα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών στην Πάτρα από 30 Ιουνίου έως 1 Ιουλίου 2000. Ανακοίνωση: Η θέση της φιλοσοφίας στο σύγχρονο ελληνικό πανεπιστήμιο.

Β' Άλλες Επιστημονικές Δραστηριότητες:

1. Διοργάνωσε την επίσκεψη επιστημονικής συνεργασίας της Καθηγήτριας Karen Gloy (Πανεπιστήμιο της Λουκέρνης). Η επίσκεψη έγινε κατά τον Οκτώβριο του 1999 στον Τομέα Φιλοσοφίας στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος (ΕΠΕΑΕΚ) «Ελληνική Φιλοσοφία'- Φιλοσοφία των Επιστημών».
2. Συμμετέσχε στον καταρτισμό της Hegel-Bibliographie του περιοδικού Hegel-Studien (Αμβούργο).
3. Ήταν μέλος της συμβουλευτικής και της εξεταστικής επιτροπής για την διδακτορική διατριβή του κ. Β. Μπαλάσκα.
4. Υπέβαλε στις 15.5.2000 προς την Πρυτανεία του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων αίτηση με σχέδιο για την ίδρυση «Κέντρου Πλωτινικών Σπουδών» στο πλαίσιο του Τομέα Φιλοσοφίας. Το Κέντρο θα αποτελέσει την θεσμική εξέλιξη του ερευνητικού προγράμματος «Νεοπλατωνική Μεταφυσική» (επόπτης: Γεωργία Αποστολοπούλου), το οποίο ήδη πραγματοποιείται σύμφωνα με την απόφαση 174/7.11.1995 του Τομέα Φιλοσοφίας.

Γ' Δημοσιεύματα:

1. «The Open Metaphysics of Human Existence. Some Examples from Modern Greek Philosophy», στο: *Δωδώνη* 28/Γ' (1999) σσ. 343-365, σσ. 366-368 ελληνική περίληψη.
2. Γ. Αποστολοπούλου (επιμ.), Πρακτικά του Συμποσίου Αισθητικής «Το ερώτημα

περί τέχνης σήμερα», στο: *Χρονικά Αισθητικής*, 39-40 (1999-2000), Μέρος πρώτο. Ανάτυπο, Αθήνα, 2000 86 σελ.

3. «Ο προσδιορισμός της τέχνης μετά το 'τέλος της τέχνης'», *ό. π.*, σσ. 57-72, σσ. 75-77 αγγλική περίληψη.
4. Βιβλιοκρισία: Ο Pöggeler, *Hegels Idee einer Phänomenologie des Geistes*, Freiburg/München, 1993, στο: *Hegel-Studien* 33 (1998) σσ. 239-243.
5. Βιβλιοκρισία: G. Apostolopoulou (Hrg.), *Geschichte und Subjektivität in der Philosophie Hegels*, Ioannina, 1995, στο: *Hegel-Studien* 33 (1998), σσ. 279-281.
6. Βιβλιοκρισία: W. Henckmann, *Max Scheler*, München, 1998, στο: *Δωδώνη*, 28 / Γ' (1999), σσ. 369-370.

Δ' Διδακτικό έργο:

1. Χειμερινό εξάμηνο 1999-2000:
 - α. Προπτυχιακό πρόγραμμα.
Αισθητική—Φιλοσοφία της Λογοτεχνίας: Μ. Χάιντεγκερ, *Η προέλευση του έργου τέχνης*.
 - β. Μεταπτυχιακό πρόγραμμα - σε συνεργασία με την Καθηγήτρια Karen Gloy (Πανεπιστήμιο της Λουκέρνης).
Ιστορία των Επιστημονικών Ιδεών:
Το πρόβλημα του χρόνου από τον Πλάτωνα έως τον Καντ.
2. Εαρινό εξάμηνο 2000:
 - α. Προπτυχιακό πρόγραμμα.
Οντολογία—Μεταφυσική: *Το πρόβλημα της υποκειμενικότητας στην φιλοσοφία του Χέγκελ*.
 - β. Μεταπτυχιακό πρόγραμμα.
Ευρωπαϊκές Σπουδές και Φιλοσοφία των Επιστημών:
Μετακριτική της κριτικής του Χάιντεγκερ στον ανθρωπισμό.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ, Καθηγητής του Τομέα Φιλοσοφίας.

Α' Διαλέξεις — Ομιλίες:

1. «Στο τέλος του αιώνα που φεύγει» (80 ΑΔΤΕΧ, Κως 6.9.1999· ΕΗΜ, Ιωάννινα 3.11.1999· Δήμος Πρέβεζας, 8.12.1999).
2. «Μνήμη Πόπης Βουτσινά» (Τομέας Φιλοσοφίας Παν/μίου Ιωαννίνων, «Πολυθέαμα», 7.12.1999).
3. «Ο πειρασμός της αυτο-βιογραφίας» («Ο Φιλητάς», Κως, 8.1.2000).
4. Παρουσίαση της γλύπτριας Κλ. Μακρή («Αμυμώνη», Ιωάννινα, 12.2.2000).
5. «Οι μεταπτυχιακές σπουδές Φιλοσοφίας» (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 30.3.2000).
6. «Για τον Κώστα Αξελό» (Ε.Η.Μ., Ιωάννινα, 15.4.2000).
7. «Επιμύθιο στην πόησή μου» («Έναστρον», Αθήνα 19.4.2000).
8. «Για τον Μανόλη Λαμπρίδη» (*Μανόραγός*, Αθήνα, 19.4.2000).
9. «Ο ρατσισμός της εποχής μας» («Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ», Ιωάννινα, 28.5.2000).

Β'. Επιστημονικά Συνέδρια:

1. Πανεπιστήμιο Αθηνών—Ελληνική Εταιρεία Πολιτικής Επιστήμης—Université de Paris VIII, «Η πολιτική σήμερα. Διεθνές συνέδριο στη μνήμη του Ν. Πουλιαντζά»

(Αθήνα, 29.9. ως 2.10.1999), με την ανακοίνωση: *Ο Ν. Πουλιαντζάς ως ιστορικός της Γ' Διεθνούς*.

2. Τομέας Φιλοσοφίας Παν/μίου Ιωαννίνων—Πολιτιστικός Σύλλογος Καπεσόβου «Αλέξης Νούτσος», «Περί έρωτος» (Καπέσοβο, 1.-3.10.1999), με την ανακοίνωση: *Έρωτος: ουσία και συν-, περ-, εξ-, παρ-, απ-,...*
3. Τομέας Φιλοσοφίας Παν/μίου Ιωαννίνων, «Παναγιώτης Κονδύλης» (Ιωάννινα, 5. 11.1999), με την ανακοίνωση: *Στις ρίζες της «κοινωνικής οντολογίας»: μέθοδος και πολιτική στη σκέψη του Π. Κονδύλη*.
4. Τομέας Ψυχολογίας Παν/μίου Ιωαννίνων, «Η Ψυχολογία σήμερα». Επιστημονική ημερίδα αφιερωμένη στη μνήμη της Μ. Νασιάκου (Ιωαννινα, 14.12.2000), με την ανακοίνωση: *«Φιλοσοφείον», «Αγοραφοβία» και «Χειραφέτηση»*.
5. Τομέας Φιλοσοφίας Παν/μίου Ιωαννίνων, «Η αναγόρευση του Κ. Αξελού σε επίτιμο διδάκτορα Φιλοσοφίας» (Ιωάννινα, 14.4.2000), με την ανακοίνωση: *Έπαινος στον Κώστα Αξελό*.
6. Τομέας Φιλοσοφίας Παν/μίου Ιωαννίνων—Δήμος Κω, «Ο Ελληνισμός της Διασποράς. Τα προβλήματα της νέας γενιάς» (Κως, 4. ως 7.8.2000), με την ανακοίνωση: *Η επιβίωση των (Νεο)ελληνικών Σπουδών*.
7. Τομέας Φιλοσοφίας Παν/μίου Ιωαννίνων—Δήμος Χανίων, «Εξουσία και κοινωνίες στη 'μεταδιπολική' εποχή» (Χανιά, 25 ως 27.8.2000), με την ανακοίνωση: *Για ποιά «ανάπτυξη»;*

Γ'. Δημοσιεύσεις:

1. «Les 'intellectuels' comme 'communistes'», Rencontre Internationale, *Le manifeste communiste. 150 ans après*, τόμ. 12 (Paris 1998), 112-115.
2. «Γ. Ιμβριώτης: η αναβολή της ολοκληρωμένης φιλοσοφικής σύνθεσης:», *Ουτοπία*, τεύχ. 35 (Μάιος—Αύγ. 1999), 35-39.
3. *Sommario*, μτφρ. Α. Zimbone, Ioannina 1999, σσ. 4.
4. «Οι Νεοελληνικές Σπουδές στην Αυστραλία», στο: Ε. Close—Μ. Tsianikas (επιμ.), *Greek Studies in Australia*, Adelaide 1999, 107-115.
5. «Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Προς τη συγκρότηση μορφών 'Γνωσιοανθρωπολογίας'», στο: Ευρωπαϊκή Ένωση Νεοελληνικών Σπουδών, *Ο Ελληνικός Κόσμος*, Αθήνα 1999, Β', 371-380.
6. «Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Η δυναμική του γνωσιοθεωρητικού ενδιαφέροντος», στο: Ινστιτούτο Βιβλίου και Ανάγνωσης, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*, Κοζάνη 1999, 319-330.
7. «Προσφώνηση» και «Ο 'πολιτικός' Δ. Χατζής. Αναβαθμοί στη διαμόρφωση του λογοτέχνη και φιλολόγου», στο: Παν/μιο Ιωαννίνων—Δήμος Ιωαννιτών, *Δημήτρης Χατζής*, Πάτρα 1999, 26 και 42-47.
8. «Ο Α. Σικελιανός ως 'παραδοσιακός διανοούμενος'. Βεβαιότητες, ρήγματα και μετάπλαση», *Modern Greek Studies*, 5-7 (1999), 261-271.
9. «The October Revolution and the National Question», *Δωδώνη*, μέρος τρίτο, ΚΗ' (1999), 13-17.
10. Τομέας Φιλοσοφίας Παν/μίου Ιωαννίνων (επιμ.), *Ρήγας. Για μια νέα ερευνητική συγκομιδή*, Ιωάννινα 1999 (ενιαίο ανάτυπο από τη Δωδώνη, μέρος τρίτο, ΚΗ' 1999, 17-64) (23: «Προσφώνηση»).
11. Τομέας Φιλοσοφίας Παν/μίου Ιωαννίνων (επιμ.), *Περί έρωτος*, Ιωάννινα 1999 (ενιαίο ανάτυπο από τη Δωδώνη, μέρος τρίτο, ΚΗ', 1999, 97-198) (101: «Εισαγωγικό σημείωμα»).

12. «Ο Ρήγας μετά τον Ρήγα», *ό.π.*, αρ. 10, 79-84.
13. «Έρωτος: ουσία και συν-, περί-, εξ-, παρ-, απ-, ...», *ό.π.*, αρ. 11, 191-198.
14. «Στ. Αλαχιώτης, Η πρόκληση των γονιδίων», *Δωδώνη*, μέρος τρίτο, ΚΗ' (1999), 363-366.
15. *Βάση Δεδομένων. Βιο-εργογραφία (1966-1999)*, Κως 2000, σσ. 80.
16. *Παρατηρητήριο Περιπαδιανού*, Αθήνα, «Ελληνικά Γράμματα» 2000, σσ. 40.
17. *Kulminationssprung. Drei Gedichte*, Ioannina 2000, σσ. 4.
18. Τομέας Φιλοσοφίας Παν/μίου Ιωαννίνων, *Η πρώτη δεκαπενταετία (1985-1999)*, Ιωάννινα 2000, σσ. 158. 19.
19. *Exuberance is Beauty*, μτφρ. Chr. Nicolaou, 2000, σσ. 16.
20. «Ιθυφάνεια ηνιδόχων», *Ακτή*, αρ. 42 (άνοιξη 2000), 205.
21. «Γιατί ένας 'τρικουπικός' υφηγητής δεν σταδιοδρομεί στο Πανεπιστήμιο Αθηνών», στο: Κ. Αρώνη-Τσίχλη και Λ. Τρίχα, *Ο Χ. Τρικούπης και η εποχή του*, Αθήνα 2000, 495-502.

Δ'. Διδακτικό Έργο:

Δίδαξε στους φοιτητές των τριών Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής:

Χειμερινό εξάμηνο 1999/2000:

Κοινωνική και Πολιτική Φιλοσοφία: Για τη μαρξι(στι)κή θεωρία της Τέχνης.

Εαρινό εξάμηνο 2000:

Κοινωνική και Πολιτική Φιλοσοφία: «Ξεκλειδώνοντας» τα κείμενα.

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών:

«Ελληνική Φιλοσοφία — Φιλοσοφία των Επιστημών»

Χειμερινό εξάμηνο 1999/2000:

Ερευνητικό Μεθοδολογία: Όροι συγκρότησης μιας ιστοριοφιλοσοφικής Ερμηνευτικής.

Εαρινό εξάμηνο 2000:

Ερευνητική Μεθοδολογία: Discours de la méthode. Προβλήματα ερμηνείας.

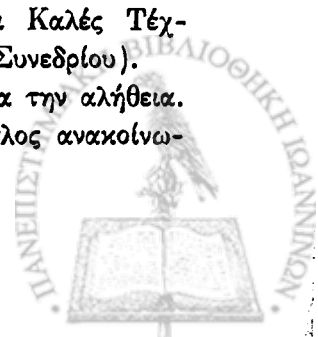
Ε' Άλλες δραστηριότητες:

- * Διευθυντής Μεταπτυχιακών Σπουδών Φιλοσοφίας.
- * Υπεύθυνος του Π.Μ.Σ.: «Ελληνική Φιλοσοφία — Φιλοσοφία των Επιστημών» (ΕΠΕΑΕΚ).
- * Υπεύθυνος ερευνητικής ομάδας του Τομέα Φιλοσοφίας που συμμετέχει στο πρόγραμμα (ΕΠΕΤ II): *Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Οι ιδέες - τα πρόσωπα - οι συλλογικοί φορείς - τα έργα.*
- * Μέλος Δ.Σ. της Εταιρείας Πολιτικού Προβληματισμού «Ν. Πουλαντζάς».
- * Αρθρογραφία στον τοπικό και στον αθηναϊκό Τύπο.

ΚΑΡΑΜΠΑΤΖΑΚΗ ΕΛΕΝΗ, Επίκουρη καθηγήτρια του Τομέα της Φιλοσοφίας.

Α' Συνέδρια:

1. 11ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Φιλοσοφίας με θέμα: «Φιλοσοφία και Καλές Τέχνες». Λέσβος, Αύγουστος 1999 (υπό δημοσίευση στα Πρακτικά του Συνεδρίου).
2. 12ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Φιλοσοφίας με θέμα: «Η έρευνα για την αλήθεια. Ελληνική φιλοσοφία και γνωσιοθεωρία». Σάμος, Αύγουστος 2000. Τίτλος ανακοίνω-

σης: «Στωικοί και Σκεπτικοί για το κριτήριο της αλήθειας».

3. Διεθνές Συνέδριο με θέμα: «Thinking about the Environment. The Contributions of Classical Antiquity and the Middle Ages», Florence, Αύγουστος 2000. Τίτλος ανακοίνωσης: «Environmental Issues in Hellenistic Philosophy» (υπό δημοσίευση στα Πρακτικά του Συνεδρίου).
4. Διεθνές Συνέδριο με θέμα: «Βυζαντινό Δίκαιο και Φιλοσοφία», Ολυμπία, Οκτώβριος, 2000. Τίτλος ανακοίνωσης: «Στωικές επιδράσεις στο *De civitate Dei* του Ιερού Αυγουστίνου (υπό δημοσίευση στα Πρακτικά του Συνεδρίου).

Β' Δημοσιεύσεις:

1. «Το περιβάλλον στη διανόηση του Γαληνού», στο: Κ. Βουδούρης (εκδ.) *Φιλοσοφία και Οικολογία*, Αθήνα, Ιωνία, 1999, σσ. 166-179.
2. «Environment in Galen's Thought. Some Considerations», in: K. Boudouris and K. Kalimtzis (eds), *Philosophy and Ecology-Greek Philosophy and the Environment*, Athens, 1999, Vol. 1, σσ. 101-111.

ΚΩΣΤΑΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ, Λέκτορας του Τομέα Φιλοσοφίας.

Α'. Συμμετοχή σε Συνέδρια—Διαλέξεις:

1. Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ήγουμενίτσας: Ήγουμενίτσα, 22 Μαρτίου 1999. Θέμα ανακοίνωσης: *Η πολιτική σκέψη του Ρήγα*.
2. Έταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού—Περιοδικό «Μνήμων»: Αθήνα, 9 Φεβρουαρίου 2000. Θέμα ανακοίνωσης: *Η έννοια των δικαιωμάτων στη νεοελληνική σκέψη του 17ου και του 18ου αιώνα*.
3. Έταιρεία Ήπειρωτικών Μελετών. Ίωάννινα, 3 Απριλίου 2000: Παρουσίαση του βιβλίου του Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Οί πολιτικές και κοινωνικές ιδέες*, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ., 1996.
4. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ίωαννίνων—Μητρόπολη Ίωαννίνων—Δήμος Ανατολικού Ζαγορίου. Ανθρακίτης, 23 Ιουλίου 2000. Θέμα ανακοίνωσης: *Φιλοσοφικές συνιστώσες του έργου του Μεθοδίου Ανθρακίτη*.

Β'. Δημοσιεύσεις:

1. *Η Λογική στη Νεότερη Ελλάδα*. Τόμος Δεύτερος. Ίωάννινα, Πανεπιστήμιο Ίωαννίνων, 1999, 243 σ.
2. «Η διδασκαλία της Λογικής κατά την περίοδο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού», στο: *Νεοελληνικός Διαφωτισμός (άπόπειρα μιας νέας έρευνητικής συγκομιδής)*. Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου, Κοζάνη 8-10 Νοεμβρίου 1996, Κοζάνη, 1999, σσ. 351-378.
3. «Immanuel Kant και Νεοελληνικός Διαφωτισμός»: Καταγραφή μίας φιλοσοφικής γνωριμίας», στο: *Νεοελληνική Φιλοσοφία*. Έπιμ., Κωνσταντίνος Βουδούρης. Αθήνα, Έλληνικά Γράμματα—Έλληνική Φιλοσοφική Έταιρεία, 2000, σσ. 235-257.
4. «Παρατηρήσεις στην πολιτική σκέψη του Ρήγα», *Δωδώνη* 28/Γ' (1999), σσ. 53-69.

Γ'. Διδακτικό έργο:

1. Προπτυχιακά Μαθήματα:
Χειμερινό εξάμηνο 1999-2000.
Λογική: *Η διδασκαλία της λογικής στη νεότερη Ελλάδα: Από τον 16ο έως τον 19ο αιώνα*.

Θερινό εξάμηνο 2000.

Νεότερη και Σύγχρονη φιλοσοφία: *Άνθρωπολογία και Γνωσιοθεωρία στη νεότερη σκέψη: Descartes, Locke, Kant.*

2. Μεταπτυχιακό φροντιστήριο:

Χειμερινό εξάμηνο 1999-2000.

Άρχαία Έλληνική Φιλοσοφία: *Νόμος και Νομοθεσία στους πρώιμους πλατωνικούς διαλόγους.*

Θερινό εξάμηνο 2000.

Λογική: *Η «διαλεκτική» του Αριστοτέλους.*

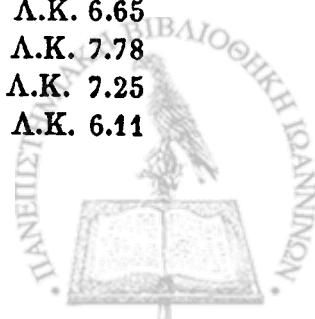

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1999

ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ 3-12-1999

Ονοματεπώνυμο	Ημερομ. εγγραφής	Τρόπος εγγραφής	Βαθμός πτυχίου
1. Αγνούλα Ευγενία του Ιωάννη	19-10-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.32
2. Αλεξανδροπούλου Αγγελική του Γεωρ.	28-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.26
3. Αρβανίτη Αθηνά του Θωμά	22-1-93	Μετεγγρ.	Λ.Κ. 6.83
4. Αργύρης Δημήτριος του Αποστόλου	22-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.84
5. Βασιλοπούλου Γεωργία του Δημητ.	26-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.34
6. Γλουστιάνου Θεοφανή του Δημητρίου	22-9-94	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.94
7. Γκατζιούρας Σωτήριος του Δημητρίου	25-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.65
8. Γκριχίδου Δημητρούλα του Στεργίου	28-9-94	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.29
9. Δερμούση Άννα του Δημητρίου	6-10-89	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.50
10. Ζιάγκος Αθανάσιος του Σπυρίδωνος	25-9-95	Γ.Ε.	Αρ. 8.67
11. Ιωαννίδης Ευάγγελος του Παντελή	27-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.94
12. Καμπέρη Ελένη του Φιλίππου	8-12-94	Γ.Ε.	Κ.Λ. 6.48
13. Καπεκάκη Ευλαμπία του Νικολάου	27-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.51
14. Καραπανάγου Γκόλφω του Χρήστου	16-9-93	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.63
15. Καρτακάλη Παρασκευή του Θεμιστ.	25-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.63
16. Κορωνάκη Ιωάννα του Ηλία	26-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.82
17. Κότουφα Ζωή του Νικολάου	21-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.16
18. Κουτούφαρη Δέσποινα του Διαμαντ.	22-9-94	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.15
19. Κύρτιος Σπυρίδων του Κων/νου	25-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.30
20. Μανωλαράκη Αικατερίνη-Ασπ. του Εμ.	27-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.53
21. Μερetidου Μαρία του Νικολάου	22-9-95	Γ.Ε.	Αρ. 8.71
22. Μπάρμπα Ζωή του Δημητρίου	26-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.01
23. Μπετείνη Ειρήνη του Κων/νου	25-9-95	Γ.Ε.	Κ.Λ. 7.51
24. Μπιτελούλη Αντιγόνη του Αχιλ.	25-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.73
25. Μπουτσάκη Αικατερίνη του Γεωρ.	24-5-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.98
26. Νικοπούλου Αργυρώ του Κων/νου	25-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.63
27. Πανορούλα Αργυρώ του Ευαγ.	26-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.69
28. Παπαδοπούλου Ειρήνη του Νικολάου	22-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.78
29. Παππά Ανθούλα του Δημητρίου	10-11-95	Αθλήτρια	Λ.Κ. 6.50
30. Πουρνάρα Ευγενία του Θωμά	16-9-94	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.59
31. Ρενιέρη Αικατερίνη του Νικολάου	26-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.65
32. Ροβάτσου Γεωργία του Αντωνίου	26-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 8.07
33. Σκλαβέρη ρΕιρήνη του Γεωργίου	25-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.65
34. Σκρακτάκη Άννα του Γεωργίου	25-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.78
35. Τσιμλίδη Χριστίνα του Κων/νου	22-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.25
36. Τσώκου Παναγιώτα του Κων/νου	24-9-94	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.11

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2000

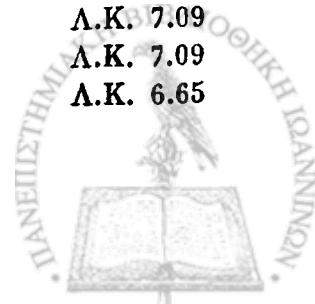
ΟΡΚΟΜΩΣΙΑ 14-4-2000

Όνοματεπώνυμο	Ημερομ. εγγραφής	Τρόπος εγγραφής	Βαθμός πτυχίου
37. Αλεξάκη Αικατερίνη του Ιωάννη	25-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.96
38. Γαλανάκη Αλεξία του Παύλου	28-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.42
39. Γεωργακοπούλου Σοφία του Πέτρου	26-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.75
40. Γκουγκλουλούδη Αγγελική του Δημ.	25-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.00
41. Δημαράκη Ξανθούλα του Χριστόδ.	1996	Πτυχ. Τ.Ε.Ι.	Λ.Κ. 7.30
42. Δρακοπούλου Αικατερίνη του Χαρ.	25-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.63
43. Ιωαννίδου Ευαγγελία του Νικ.	19-10-94	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.72
44. Ιωάννου Μαρία του Δημητ.	20-9-94	Γ.Ε.	Αρισ. 8.50
45. Καπρούμα Χάιδω του Γεράσιμου	19-12-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.63
46. Κομινάτου Άννα του Δημητρίου	12-10-95	Ομογενής	Λ.Κ. 6.90
47. Κυριάκη Κυριακή του Γεωργίου	27-9-90	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.78
48. Λάμπρου Βασιλική του Νικολάου	22-9-95	Γ.Ε.	Κ. 6.44
49. Παπαχρήστου Αικατερίνη του Κων.	12-10-95	Ομογενής	Λ.Κ. 6.65
50. Παπαχρήστου Στέλλα του Κων.	12-10-95	Ομογενής	Λ.Κ. 6.71
51. Πετροπούλου Ασημούλα του Κων.	26-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.00
52. Πιστοφίδου Φωτεινή του Φωτίου	25-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.96
53. Πουγγία Θεοδώρα του Μιχαήλ	29-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.24
54. Σίσκου Μαρίνα του Νικολάου	27-9-95	Γ.Ε.	Κ. 6.09
55. Σπανός Σταμάτης του Κων.	19-9-94	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.77
56. Τόγια Ευγενία του Προκόπη	29-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.61
57. Τσιάστας Γεώργιος του Νικολάου	1996	Πτυχ. Φ.Π.Ψ.	Λ.Κ. 7.04
58. Φαρμάκης Αλέξανδρος του Θωμά	7-2-94	Πτυχ. Φ.Π.Ψ.	Λ.Κ. 7.48
59. Φράγκου Ορσαλία του Γεωργίου	25-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.28

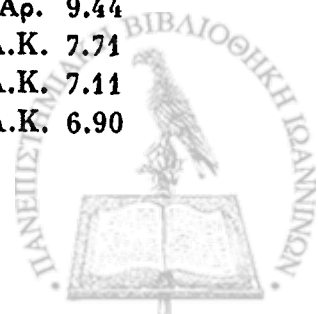
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 2000

ΟΡΚΟΜΩΣΙΑ 21-7-2000

60. Αγγελακοπούλου Ιωάννα του Ιωάν.	4-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.78
61. Αποστολοπούλου Ευαγγελία του Γεωρ.	30-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.25
62. Βασιλειάδη Αντωνία του Αποστόλου	27-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.76
63. Γανωτής Θεμιστοκλής του Ευαγ.	26-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.00
64. Γαργάλα Αικατερίνη του Ελευθέριου	1-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.51
65. Γεωργάκης Βασίλειος του Σπυρ.	14-1-97	Μετεγγρ.	Λ.Κ. 7.23
66. Γιακουμάκου Κωνσταντίνα του Ιωακείμ	25-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.50
67. Γιατρά Πιερούλα του Βασιλείου	7-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.28
68. Δεληγιαννίδου Χρυσούλα του Παρασκευά	2-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.25
69. Δουκογιάννη Αγγελική του Σπυρίδωνα	7-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.61
70. Εμμανουηλίδου Καλλιόπη του Παν.	4-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.65
71. Εξάρχου Παρασκευή του Αχιλλεά	26-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.65
72. Ζαμπά Αναστασία του Γεράσιμου	9-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.09
73. Ζησιμάτου Αναστασία του Μιχαήλ	28-9-88	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.09
74. Ζιώγος Γεώργιος του Χαράλαμπου	30-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.65

Όνοματεπώνυμο	Ημερομ. εγγραφής	Τρόπος εγγραφής	Βαθμός πτυχίου
75. Ηλία Θεοδοσία του Ανδρέα	10-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.78
76. Καλαμπούκα Μαρία του Σταματίου	3-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.81
77. Καλκαβούρα Αντωνία του Νικ.	26-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.30
78. Καπουνιαρίδου Δήμητρα του Πέτρου	4-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.82
79. Καρούτσου Σταματία του Νικ.	10-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.38
80. Καρτάλου Παρασκευή του Διονυσίου	27-3-92	Κατατακτ.	Λ.Κ. 8.00
81. Κίτσιου Χριστίνα-Ελισάβετ του Χρ.	15-2-96	Κατατακτ.	Λ.Κ. 7.53
82. Κολοκυθά Δήμητρα του Ιωάννου	7-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.84
83. Κοσμοπούλου Βασιλική του Σωτ.	30-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.25
84. Κουντούρη Ευαγγελία του Γεωρ.	30-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.32
85. Κυρίτση Βασιλική του Γρηγορίου	30-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.36
86. Κυρίτση Μαργαρίτα του Εμμανουήλ	1-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.88
87. Κωνσταντίνου Ευαγγελία του Παν.	2-10-91	Ειδ. εξ. Υ.Π	Λ.Κ. 6.85
88. Λαμπροπούλου Μαρία του Κων/νου	25-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.28
89. Λαμπροπούλου Γρηγορία του Περ.	22-9-88	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.92
90. Λιαμπότη Ελένη του Θωμά	2-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.84
91. Λανιώτη Καπλάνη Έλλη του Θεοδ.	26-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.90
92. Λίγκρη Μαρία του Κων/νου	30-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.36
93. Μαρκάκη Καλλιόπη του Νικολάου	4-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.94
94. Μαστραντώνη Κλεοπάτρα του Ιωαν.	7-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.79
95. Μαυρουδή Μαρία του Ευαγγέλου	15-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.71
96. Μητρακόπουλος Κων/νος του Βασ.	1-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.53
97. Μήτσιου Νίκη του Γεωργίου	30-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.16
98. Μιχοπάνου Ειρήνη του Αλεξάνδρου	4-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.96
99. Ντούρου Όλγα του Διογένη	21-12-95	Μετεγγρ.	Κ. 6.33
100. Ντρύκος Σπυρίδων του Ιωάννου	1997-98	Π.Τ.Δ.Ε.	Λ.Κ. 8.20
101. Ξανθοπούλου Μαρία του Ιωακείμ	22-9-95	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.56
102. Οικονομάκη Έλλη του Παναγιώτου	8-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.17
103. Παγκράτη Ταμάρα του Χρήστου	1-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.96
104. Πανανού Αχιλλεία του Αντωνίου	27-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.00
105. Παπαχαραλάμπους Δήμητρα του Παν.	2-11-91	Ειδ. εξ. Κυπρ.	Κ. 5.79
106. Πασάλη Ευτυχία του Ιωάννου	27-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.05
107. Πασσά Αικατερίνη του Παναγιώτου	4-10-96	Γ.Ε.	Αριστ. 8.81
108. Ρόβα Μαρία του Περικλή	30-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.00
109. Ροζή Χρυσούλα του Γρηγορίου	25-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.19
110. Σαρρή Αικατερίνη του Αδαμάντιου	7-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.75
111. Σούρα Ναταλία του Θεοφάνους	14-10-96	Ειδ. εξ. Ομογ.	Λ.Κ. 7.58
112. Στάμου Ασημίνα του Παναγιώτη	7-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 8.17
113. Στεφανή Σοφία του Σεραφείμ	3-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 8.25
114. Συρμαλή Ελένη του Αλέξ.	19-9-94	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.61
115. Ταλαγάνη Ελένη-Γεωργία του Ανδ.	8-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.51
116. Τατσακή Χριστίνα του Νικολάου	30-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.33
117. Τρισόκκας Ιωάννης του Δημητρίου	1-10-96	ειδ. εξ. Κυπρ.	Αρ. 9.44
118. Τσακαλίδου Βασιλική του Ιωάννη	3-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.71
119. Τσάκωνας Νικόλαος του Κων/νου	27-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.11
120. Τσίγκου Ελένη του Αναστασίου	10-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.90

Όνοματεπώνυμο	Ημερομ. εγγραφής	Τρόπος εγγραφής	Βαθμός πτυχίου
121. Τσοχαντάρη Όλγα του Βάϊου	4-10-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 6.82
122. Φαλίδα Μαρία του Αθανασίου	25-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.94
123. Φασούλα Βασιλική του Γεωργίου	1988	Ειδ. εξ. Ομογ.	Κ. 6.05
124. Χατζηδάκη Αργυρώ του Εμμανουήλ	30-9-96	Γ.Ε.	Λ.Κ. 7.96

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΑΝΤΑΛΛΑΣΣΕΤΑΙ
ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΔΩΔΩΝΗΣ

Periodicals exchanged with third part of *Dodoni*

1. *Aquinas* (Città del Vaticano, Italia)
2. *Ancient Philosophy* (Pittsburgh, U.S.A.)
3. *Canadian Philosophical Review* (Edmonton, Alberta)
4. *Communication and Cognition* (Ghent, Belgium)
5. *Critica Revista Hispanoamericana de Filosofia* (México, México)
6. *Education Studies* (Florida, U.S.A.)
7. *Etyka* (Warszawa, Polska)
8. *Filosofia Oggi* (Genova, Italia)
9. *Indian Philosophical Quarterly* (Poona, India)
10. *Journal of Aesthetic Education* (Urbana, Ill., U.S.A.)
11. *Journal of Thought* (Oklahoma, U.S.A.)
12. *Methodology and Science* (Haarlem, Netherlands)
13. *Pensamiento* (Madrid, Espana)
14. *Philosophica* (Gent, België)
15. *Philosophy and Social Action* (New Delhi, India)
16. *Philosophy in Science* (Tuscon, Arizona, U.S.A.)

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Εκδότης: Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας
της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

**Κεντρική
διάθεση:** Γραφείο Δημοσιευμάτων Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
Πανεπιστημιούπολη (Δουρούτη), Ιωάννινα 45 110.
Τηλ. 0651-97122

**Συντακτική
Επιτροπή:** Κώστας Θ. Πέτσιος, Τομέας Φιλοσοφίας
Ελένη Μαραγκουδάκη, Τομέας Παιδαγωγικής
Βασιλική Παπαδιώτη, Τομέας Ψυχολογίας

Γραμματεία Συντακτικής Επιτροπής: Κώστας Θ. Πέτσιος,
Τομέας Φιλοσοφίας
Ιωάννινα 45 110 - Τηλ. (0651) 95659

Τυπογραφείο : Ιωσήφ Γκούρα, Δωδώνης 23, Ιωάννινα, τηλ. 33598.
Στοιχειοθέτης: Θεόδωρος Κατούνιας, τηλ. 23675.

UNION OF COMMUNIST PARTIES

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

